

ושש אדות כלד חובות

חוברת מספר 4
ספטמבר 2023

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

חרון יהוה

י. פורגס

בשנית יהוה מפגין חרון אף
ואומר לו עד כאן! עצור! מטרף!
והוא כדרכו, אטום, לא מבין
עונה לרבנו "אמנה את לוי"
כי כמוני, חסר הוא כל רגש אנוש
ישוף מדינה עבורי בלי לחשש
יועצים מתוכים לו מציאות לא קימת
במדינה משסעת, חרדה מתעצמת
והוא, כמו סטאלין, שליט כל יכול
מונע רק מפחד, מריח ליזול
לא מקשיב, לא שומע, לא רואה הקולות
את החר העשן, מול דרכיו השפלות
במלאכת ההרס ממשיך ללא לב
משאיר אחריו כליון וכאב
ואין במחנהו, לא נחשון, לא גואל
עוד חרבן, יספר בתולדות ישראל

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

חברים יקרים, מגיני הדמוקרטיה אמיצים!

התמזל מזלנו להיות חלק מתהליך היסטורי גדול. כפי הנראה אחד התהליכים המשמעותיים ביותר של המאה ה-21. אנו חלק מקרב טיטנים בין הדמוקרטיה הליברלית לפופוליזם. מצד אחד, עומדת חבטה ותשושה הדמוקרטיה הליברלית, מערכת הבנויה על עקרונות של זכויות הפרט, שלטון החוק ואחריות ממשלתית. מהצד השני שוב הרים את ראשו המכוער הפופוליזם, כוח המשגשג על פילוג, פחד ומנהיגים כריזמטיים המתיימרים לייצג את רצון העם. המאבק העולמי בין הדמוקרטיה הליברלית לפופוליזם הוא מסע להגן על ערכי היסוד העומדים בבסיס חברה צודקת ומכילה. במדינת ישראל אנו בשיאו של אחד הקרבות בין שני הכוחות הללו.

בלב הדמוקרטיה הליברלית טמון כבוד לזכויות וחירויות הפרט, לרבות חופש הביטוי והעיתונות, וחופש הדת והחופש מדת. דמוקרטיה ליברלית נועדה להגן על זכויותיהם של כלל האזרחים, ובמיוחד מיעוטים וקבוצות פגיעות, ולהבטיח שהם לא יידחקו לשוליים. פופוליזם, לעומת זאת, מאיים על זכויות אלו על ידי קידום אג'נדה המתעלמת מזכויות קבוצות מיעוט ומקדשת את עריצות הרוב. הקרב על הדמוקרטיה הליברלית חיוני כדי לשמור על זכויות יסוד אלו, מתוך שאיפה ליצור חברה שבה כל פרט יכול לשגשג ללא חשש מאפליה או רדיפה. היבט קריטי נוסף של הדמוקרטיה הליברלית הוא שלטון החוק ואחריותיות ממשלתית. בדמוקרטיה ליברלית, כולם, כולל ובמיוחד נבחרים ציבור, נושאים באחריות על מעשיהם. מערכת המשפט פועלת באופן עצמאי יחסי, במטרה להבטיח שאף אחד אינו עומד מעל החוק. מנהיגים פופוליסטים שואפים לערער את המוסדות הללו כדי לבסס את כוחם. המאבק למען הדמוקרטיה הליברלית נועד למנוע את שחיקתה של הדמוקרטיה על ידי שמירה על שלטון החוק והאחריותיות. ההתקפה של הממשלה במדינת ישראל על מערכת המשפט בכלל ובג"ץ בפרט היא סימן ברור לניסיון פופוליסטי להחלשת הדמוקרטיה. לכן, המאבק בין הדמוקרטיה הליברלית לפופוליזם אינו רק מאבק פוליטי אלא ציווי מוסרי.

לפני תשעה חודשים יצאנו לרחובות כדי להגן על הדמוקרטיה שלנו. לא ידענו שכך הפכנו לחיילים בקרב המשתרע מהונגריה ועד ברזיל; קרב שחובה עלינו ועל הכוחות הדמוקרטיים בשאר העולם לנצח בו. זהו מאבק להגנה על זכויות הפרט, שמירה על שלטון החוק ושמירה על ערכי צדק, הכלה ואחריות. על ידי ביצור יסודות הדמוקרטיה הליברלית, אנו נקדם עולם שבו החברות שלנו יישארו פתוחות, צודקות ומשגשגות, תוך שמירה על עתיד הדמוקרטיה לדורות הבאים. זהו מסע מרגש, מסע של גיבורים, שבו ההימור גבוה והניצחונות יקבעו גורלות.

אנו ניצבים ברגע היסטורי. בערב ראש השנה תשפ"ה אנו צופים משתאים על מאות אלפי ישראלים נחושים היוצאים לרחובות עם דמוקרטיה בליבם ודגל ישראל בידם. בחודשים האחרונים, במאמץ להכיל ולתעד את צוק העיתים, איגדנו בחוברות נאומים, מכתבים, דעות ושירים, כולם של חברי האקדמיה הישראלית. זו החוברת הרביעית והיא לא תהייה האחרונה.

נראה ברחובות!

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

תוכן עניינים

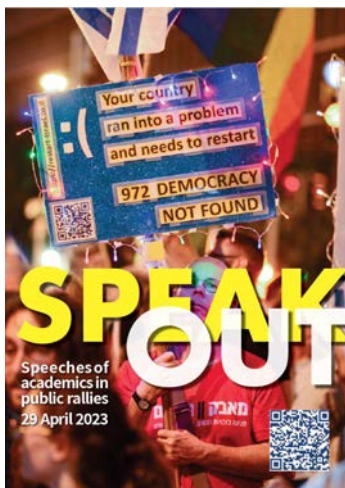
	חברות קודמות 5	הקדמה 3	י. פורגס חרון יהווה 2
י. פורגס רפורמה עלק 11	פרופ' קרין נהון ירושלים 10	דר' רונית לוי-שנור קפלן תל-אביב 8	פרופ' שלמה וגנר פרשת שופטים 6
ד"ר יעל רוזן חנתון 20	פרופ' מונא חורי כסבארי תל-אביב 18	פרופ' נטע זיו עפולה 14	פרופ' סיון טולדו צהלה 12
פרופ' דוד הראל רחובות 26	פרופ' יוסף זעירא מחאת המעמד המשכיל 24	דר' הדס שבת נדיר כרמיאל 22	
גב' מאיה הרינגטון צומת הגומא 32	דר' אסנת דור מעשה בשישים וארבע אצבעות 31	פרופ' טליה מירון-שץ לעצור את ריצת האמוק אל התהום 30	
פרופ' יעל השילוני-דולב הגירוש הגיע עד אלינו 40	פרופ' טליה מירון-שץ ירושלים 38	פרופ' מני מאוטנר הרצליה 36	פרופ' שגית מור זכרון יעקב 34
	פרופ' עירד יבנה מחוללי הניסים 44	פרופ' אבי שניידר כך איבדנו את תחושת השייכות לכלל ישראל ופתחנו באינתיפדת האזרחים הראשונה 42	
	פרופ' מאירה פוליאק באביב היא תשוב בחזרה? 50	פרופ' טלי ריינר-ברודצקי אשדוד 46	פרופ' משה יצחקי חרותי 45
אחרית דבר 59	דר' אסנת דור היום שבו תינצל ישראל 58	פרופ' אדם הישראלי צומת העוגן 56	פרופ' אורנה קופרמן ירושלים 54

- שיר
- מאמר
- נאום

זוהי חוברת אינטראקטיבית. לחיצה על אחד האייקונים בתוכן העניינים תוביל לעמוד המתאים. ניתן לחזור אל התוכן מכל דף על ידי לחיצה על הבית הקטן עם מספר העמוד.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

חוברות קודמות

Speak Out #1

יצאנו לרחובות #3

יצאנו לרחובות #2

יצאנו לרחובות #1

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

פרשת שופטים

פרופ' שלמה וגנר

אוניברסיטת חיפה

פרשת השבוע הבא, פרשת שופטים (דברים ט"ז, י"ח-כ') מתחילה במילים: "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוּה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשֹּׁפֵט צָדֵק. לֹא תִטֶּה מִשֹּׁפֵט לֹא תִכִּיר פָּנִים וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֹר עֵינֵי חֹכְמִים וְיִסְלַף דְבָרֵי צְדִיקִים. צָדֵק צָדֵק תִּרְדֹּף לְמַעַן תַּחֲיֶה וְיִרְשַׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוּה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ."

במבט ראשון הפרשה נראית כמו עוד מצבור של מצוות והלכות ללא קשר משמעותי ביניהן. קריאה קצת יותר מעמיקה מאפשרת להבחין בריכוז הגבוה של עניינים הקשורים למוסדות המנהלים את חיי עם ישראל: השופטים, הכהנים והלווים, המלך, הנביא, השוטרים וזקני העיר. עדיין אין בכך די כדי להבין על איזה ציר סובבת הפרשה, אולם להבנת הפרשה יש מפתח, הטמון במילה אחת הנמצאת בחלק האחרון שלה, בפרשת עגלה ערופה. פרשה זו מתחילה בפסוק (דברים כ"א, א') "כִּי יִמְצָא חֲלָל בְּאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוּה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ נָפֵל בְּשָׂדֶה לֹא נֹדֵעַ מִי הִכָּהוּ". המילה "חלל" הינה נדירה בתורה ומופיעה בפרשה קטנה זו ארבע פעמים, כמספר כל הופעותיה הקודמות. מילה נדירה כזו, המופיעה לפתע מספר רב יחסית של פעמים, הינה מילה מנחה, המכוונת להבנה מסוימת של הפרשה. כדי לנסות להבין את משמעותה ניגש להזכרה הראשונה שלה בתורה, בעניין פרה אדומה (במדבר י"ט, ט"ז) - "וְכָל אֲשֶׁר יִגַע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֲלָל חֶרֶב אוֹ בְּמַת אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם אוֹ בְּקֶבֶר יִטְמָא שְׂבַעַת יָמִים". יש, אם כן, שני קשרים סמנטיים מיידיים בין שתי הפרשות: המילה חלל והמילה שדה.

בתורה, המונח "שדה" מייצג כוחות חייתיים, פראיים, כוחות של רגש ושל פריון לא נשלטים, המאיימים על בני האדם אבל גם קוסמים להם. זהו כוחו של עשו הצייד – (בראשית כ"ה, כ"ז) "וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שְׂדֵה", (בראשית כ"ז, ה') – "וַיִּלֶךְ עֲשׂוֹ הַשָּׂדֶה לְצוּד צִיד" - הכוח המניע של האבולוציה, שרידותו של החזק, או כפי שזה נקרא במקורותינו – כל דאלים גבר. המילה "שדה" גם שולחת אותנו אל פרשת בראשית, אל הרצח הראשון (בראשית, ד', ח') - "וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל הָבֶל אָחִיו וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בְּשָׂדֶה וַיִּקַּם קַיִן אֶל הָבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ". צריך לשים לב היטב לפסוקים, הם מתחילים בדיבור בין קין להבל – "וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל הָבֶל אָחִיו...", אבל הדיבור נקטע ונוצר בפסוק חלל, ואז - "וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בְּשָׂדֶה" – הרגש הבלתי נשלט, הקנאה, הדם החם והיצרים המתלהטים גוברים על הדיבור, על הדיאלוג שיכול להוביל לפשרה והתוצאה היא – "וַיִּקַּם קַיִן אֶל הָבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ".

כעת נחזור לפרשה שלנו ונפרש אותה. הפרשה מזהירה מן החלל שנפער במארג הדק של התרבות ושל החברה, המארג שבסיסו הוא השפה, הדיון, ההסכמה, הנורמות, החוקים והכללים. מי שאחראים על שימורו הם הנהגת העם לגורמיה השונים (המכונים לפעמים אליטות): הזקנים, השופטים, הכהנים, הנביאים והמלך. כל אלה עלולים לסטות מן הדרך ולהיכנע ליצריהם: השופטים ייכנעו לתאוות הבצע ויקחו שוחד, המלך יתפתה להרבות לו נשים, סוסים וזהב ולהשיג לעצמו שליטה אבסולוטית, הנביאים יתפתו להוליך את העם שולל ולהתנבא את אשר לא

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

נצטוו והכהנים והרבנים יתפתו לפסוק פסקי שווא כדי להשיג לעצמם עוצמה פוליטית ומשאבים. וכך הולך ונפרם לו המארג העדין של החוק והסדר: הקוסמים, המכשפים, השרלטנים ובעלי האוב למיניהם הולכים ומתרבים בארץ והאנשים הולכים אחר יצריהם ולבבם החם (דברים י"ט ו') - "פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח כי יחם לבבו והשיגו כי ירבה הדרך והכהו נפש". החלל במארג התרבותי הופך בסופו של דבר ל "כי ימצא חלל ... נפל בשדה לא נודע מי הכהו".

מה מציעה לנו התורה כפיתרון? היא מציעה תהליך ייחודי ומעניין מאד, המפורט בפרשת עגלה ערופה (דברים כ"א, ב' ד') - "ויצאו זקניך ושפטיך ומדדו אל הערים אשר סביבת החלל. והיה העיר הקרובה אל החלל ולקחו זקני העיר ההוא עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעל. והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל". כלומר, מודדים את המרחק מן החלל שנמצא בשדה לערים הקרובות, כדי שזקני העיר הקרובה יביאו את העגלה ויערפו אותה. למה בעצם צריך למדוד? אנחנו באמת לא יודעים מה העיר הקרובה? ואם אכן ישנו ספק ואנו לא בטוחים איזו עיר קרובה יותר, מדוע שלא יבואו הזקנים מכל הערים אשר סביבות החלל? כדי לחזק את השאלה אציין שלפי מדרש ההלכה על הפרשה, גם אם יש עיר קרובה אחת בלבד, צריך למדוד את המרחק אליה. כלומר, העניין הוא לא העיר הקרובה אלא עצם המדידה. כאיש מדעי הטבע אני יכול לומר מניסיוני האישי, שאי אפשר למדוד שום דבר מתוך התרגשות, מתוך התלהטות יצרים. המדידה היא מעשה של יישוב הדעת, של הפעלת אמות מידה ודיוק. זה בדיוק מה שהתורה מציעה לעשות - החברה המוצאת את עצמה מתדרדרת אל הכאוס, אל השעירים, אל חוק הג'ונגל, חייבת לתפוס את עצמה בידיים ולחזק את מערכת המשפט שלה: את השופטים, הזקנים והשוטרים. היא צריכה לשים שוב במרכז את הנורמות, הכללים, אמות המידה השוויוניות, החוק והסדר. רק אם זה יקרה והזקנים והשופטים והמלך והנביא וכל השאר יחזרו לעצמם, רק אז הם יוכלו לרחוץ את ידיהם על העגלה הערופה בנחל ולומר (דברים כ"א, ז') - "ידינו לא שפכו את הדם הזה".

החברה שלנו ניצבת היום במסלול התדרדרות אל הכאוס, מסלול אותו מתווים במודע, למרבה הצער והאימה, שרי הממשלה וראש הממשלה. אם חפצי חיים אנחנו, אם יקרות לנו המדינה והתרבות שהקמנו כאן ואם איננו רוצים שברחובות יתהלכו סוכני כאוס מטעם הממשלה וישליטו בקרבנו את חוקי הג'ונגל, לא נותר לנו אלא לחזק בכל כוחנו את מערכת המשפט המצוינת שהצלחנו להקים בעמל ובכישרון, לגבות את החלטותיה ולא לתת שום לגיטימציה לאלה המכריזים שלא ישמעו לה. ועל ראש הממשלה המושחת, תאב הבצע והמתנות, הפועל בשיטתיות לפגוע במערכת המשפט ומחוקק ללא הרף חוקים פרסונליים, כמו החוק המאפשר לו לקבל תרומות לצרכיו הפרטיים, יש לקרוא את הפסוק (משלי כ"ט, ד') - "מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות ירסנה".

ד"ר רונית לוי-שנור אוניברסיטת רייכמן

ערב טוב קפלן

אמרו לכם שעצרו את חקיקת
הרפורמה? הם משקרים

5

באוגוסט
2023

כלומר, גם ללא חקיקה, הם מודיעים לנו כבר,
מראש, **שלא** יכבדו את פסיקת בג"ץ!
אבל רגע...

בשביל מה הם עצרו את חוק הרפורמה? כי
עכשיו מסתבר, שבכלל **אין להם צורך בחוק!**
מבחינתם הם החוק! ואנחנו רואים את זה
כובש אותנו מכל עבר.

הם לא סופרים אותנו,
הם לא סופרים את בית המשפט,
והם גם לא סופרים את הכנסת,

שהרי החוק בכלל לא עבר!
הממשלה הזאת מתנהגת כאילו **יש רק רשות**
אחת בלבד והיא מעל לכל

וכולנו יודעים איך קוראים לזה –

דיק-ט-ט-ט-רה!!!

ואנחנו לא ניתן!!!

לפני כשבעה חודשים, הנחית עלינו יריב לוי
את המהלומה **שהוא** כינה "רפורמת המשילות"
והוא אמר –

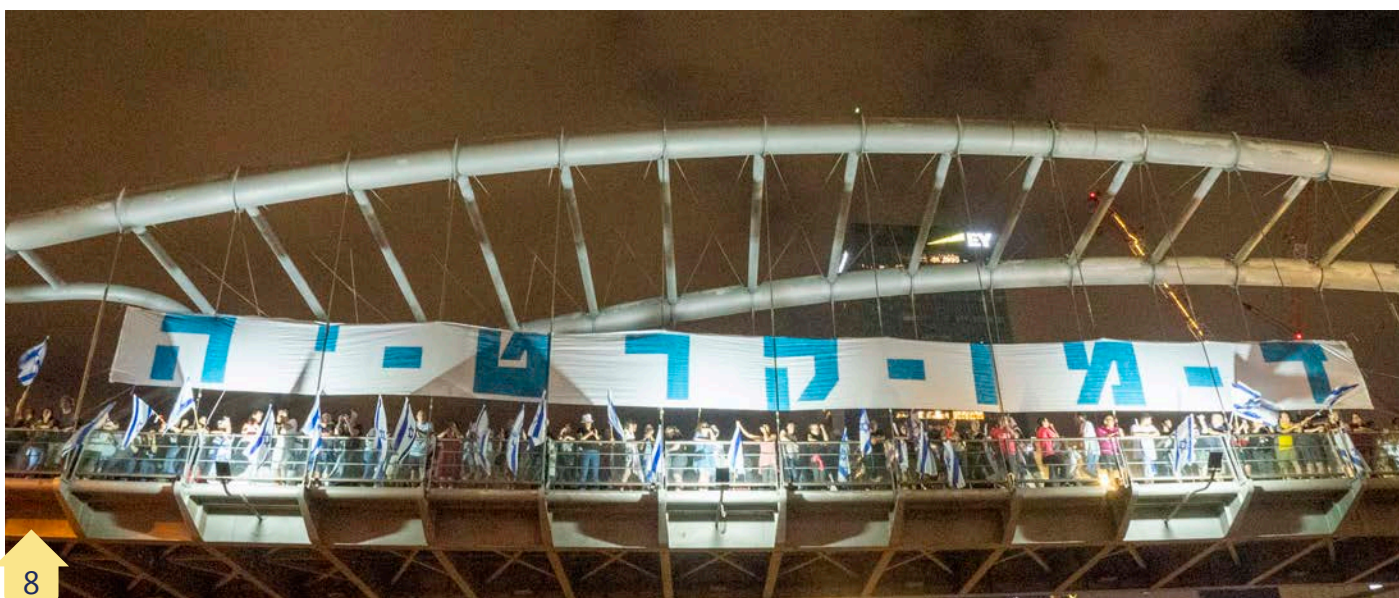
"לא עוד דיון בבית המשפט בחוקי יסוד.

לא עוד **פסילת חוקים** של הכנסת ללא
הסמכה"

חודש לאחר מכן כבר עברה בקריאה ראשונה
הצעת חוק בה לוי-את-רוטמן הציעו לקבוע
שלבית המשפט לא תהיה סמכות לדון בתוקף
של חוקי יסוד

בזכות המחאה ההיסטורית שלנו, **בזכותכם**,
הצעת החוק הזו לא עברה, עדיין. **לכאורה**

אבל זה רק לכאורה. כי השבוע, ראש הממשלה
והשרים הודיעו שלבית המשפט **אין** סמכות
לדון בחוקי יסוד!

האם לבית המשפט יש סמכות לדון בחוקי יסוד
ואפילו לפסול אותם?

ודאי שכן!!

המילים "חוק יסוד" הן לא מפתח קסמים
שנועל כל דלת של ביקורת שיפוטית

פרופ' רות גביזון אמרה: **"אסור לבית המשפט
לשבת בחיבוק ידיים ולהיגרר למתן הכשר
לדבר שאינו מתיישב אידאולוגית עם האני
מאמין הערכי של המדינה"**.

וכולנו יודעות:

האני מאמין שלנו, כפי שנקבע בהכרזת
העצמאות, הוא מדינה חופשית ודמוקרטית!

ד-מוק-רט-יה!!

האם לממשלה ולכנסת יש את הכוח לשנות
את האופי הדמוקרטי של ישראל? לא!

במדינה שאין בה חוקה וש אפשר להגדיר בה כל
חוק כחוק יסוד ולחוקק אותו ברוב רגיל,
במדינה שבה הממשלה שולטת בכנסת,
בית המשפט העליון חייב להפעיל ביקורת
שיפוטית על חוקי יסוד.

אבל בית המשפט לא יכול להציל לבדו את
הדמוקרטיה.

עתיד הדמוקרטיה תלוי בנו, **בכולנו**.

התשובה לשאלה "מהי דמוקרטיה" היא בידיים
שלנו,

לא של הממשלה!

ואת המאבק הזה, על הדמוקרטיה אנחנו, כולנו,
חייבים להמשיך. **אנחנו הדמוקרטיה!**

תודה רבה.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

פרופ' קרין נהון אוניברסיטת רייכמן

24
ביוני
2023

ההפיכה המשטרית התחילה,

ההצבעה היום הראתה לנו איך נראית דורסנות, איך זה נראה כשלא מתחשבים, איך נראית

עריצות הרוב.

איפה היו כל חברי הכנסת של הליכוד הליברלים?

איפה אתם?

הם לא שמעו את השדרה המרכזית של העם שבמשך 29 שבועות זעקה, התריעה, התחננה, הם לא שמעו את הכאב של העם, הם לא שמעו איש.

בנימין נתניהו, אתה הובלת את ההצבעה על תחילת ההפיכה המשטרית. מתק שפתיים לא יעזור לא יעזור לך לומר בסרטונים אפויים שהשאר ייעשה בהסכמה.

אלוהים ישמור איזה תיבת פנדורה פתחתם. **נתניהו**, במקום להתחיל תהליך ריפוי, אולי אפילו לפרוש, במקום זאת ביקשת להיות שליט ללא מגבלות. איפשרת את הפגיעה בציפור הנפש, בזכויות האדם, בשוויון של מחנה ליברלי שלם שרוצה רק לחיות, זה הכל, לחיות כבני חורין.

אתה אשם

אתה אשם בדברי ההיסטוריה שייכתבו בחודשים הבאים.

לוחמי ולוחמות הדמוקרטיה, הדמוקרטיה חטפה היום מכה, אבל חלק מהעוצמה והנחישות שלנו זה היכולת להתאושש מהר. אז כואב, אבל תזקפו את הראש, תחזקו את שרירי הבטן, תלכו בראש מורם.

זה לא הסוף, בקושי הסוף של ההתחלה, המאבק רק מתחיל.

אנחנו נכנסים לתקופה ארוכה של מאבק. המאבק ישנה את פניו, אנו מתחילים תקופה שבה יהיה מאבק חברתי לצד מאבק משפטי.

אבל עם לוחמים כמוכם אני יכולה להבטיח לכם שאין סיכוי שנפסיד את המערכה הזו.

עם ישראל חי.

דמוקרטיה.

הנאום מול הכנסת אחרי הקריאה השלישית לביטול עילת הסבירות.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

רפורמה עאלק

י. פורגס

איזה בזוי הדמוקרטיה עוברת
בזובור פשיסטי משפלת, נגרת
זה אנס "על מלא", לשתוק הקרבן
מאנס כזה, יבוא רק חרבן
חרבן לדמוקרטיה, לחפש, למדינה
לפקדת הנאשם ו"אנשי השכינה".
לא רפורמה, זה אנס, אכזר ומרשע
מצדו של שלטון, אטום ונפשע
ומי שתעז ותשמיע קול מנגד
תסמן מידית כשמאלנית בוגדת
לא! מר לוין, זו ממש לא רפורמה
לחרבן ולהרס, בנית פלטפורמה
אתה ושמחה, לדיקטטורה הורים
לעולם תהיו בני שטן ארורים.

לא, מר לוין, זו ממש לא "רפורמה"
העולם כלו רואה שבנית פלטפורמה
לאנוס מתמשך של מערכת החוק
ואתה מצפה שנשב ונשתק.
בממון כסף נוצרי נשברו הכללים
הקרבן על בטנו, זה ארוע אלים
כששמחה ועוזריו מרתקים הרגלים
דמוקרטיה שפופה, ומכרעת אפים.
זה נראה כמו אנס, בלי אולי, בלי אבל
הבגדים כבר קרועים, וידו של נבל
על פי המתקפת, חוסמת בכוח
לא תתן לה לנשם, לא תתן לה לצרח
ואנשי "פורום קוקהולד" כקהל מעודד
חוגגים ושמחים את שמחת השודד
וכמו כל אנס, מ"הבכין" עד בני סלע
הם אומרים "היא בקשה"
ו-"זה מה שיאה לה"

פרופ' סיון טולדו אוניברסיטת תל אביב

28
ביולי
2023

שמי סיון טולדו, אני פרופסור
למדעי המחשב באוניברסיטת
תל אביב.

אני קיימתי כאן משמרת מחאה
כמה פעמים. כאשר גיליתי השבוע שמאות
קציני וקצינות בינה רשתית במילואים שלחו
מכתב לנשיא הרצוג, ששירת כקצין בינה
רשתית, כמוני, התחברתי לקבוצת הוואטסאפ
שלהם, קיבלתי תמיכה ועידוד למחאה כאן,
ושלחתי את ההזמנה להפגנה. חלק מהם
נמצאים כאן עכשיו, יחד עם אנשי השכונה
ואחרים. תודה על התמיכה.

ב-23 באפריל הנשיא הרצוג התראיין לכל
אמצעי התקשורת כדי לספר על יזמתו לפתור
את המשבר במשא ומתן תחת חסותו. טוב
שהנשיא יזם ופעל, חזכותו לבחור את דרך
הפעולה. לממשלה מותר להוביל שינויים
במערכת המשפט ובמבנה המשטר, אבל רק
בהסכמה רחבה. הדרך שהרצוג בחר הייתה
הגיונית, והיא מתאימה לרוח מוסד הנשיאות
בישראל, שנתפס כמגשר ומאחד. ואם המשא
ומתן היה פותר את המשבר, המהלך היה גם
תורם רבות למוניטין ולמורשת של הנשיא
הרצוג.

אבל את המשא ומתן שיזם הנשיא היה צריך
לנהל מול נוכל מניפולטיבי ופופוליסטי. הרצוג
ידע עם מי יש לו עסק. כבר ב-2016, הרצוג
כתב בטוויטר: "**אין לי אלא להטיל ספק
בשיקול דעתו של ראש הממשלה. נתניהו
איבד שליטה ועליו להחזיר את המפתחות
ולהתפטר**". כדי לקבל לגיטימציה ציבורית
למשא ומתן עם נוכל, הנשיא הבטיח שאם
השיחות תיכשלנה, הוא יצביע על האשם, ובכך

יגבה ממנו מחיר. הצבעה על האשם בכישלון
השיחות הייתה גובה מחיר גם מהרצוג עצמו,
והוא ידע את זה היטב.

ביום שני בשלוש וארבעים, כאשר הכנסת
ביטלה את עילת הסבירות, נסתם סופית הגולל
על השיחות בבית הנשיא. זהו. אבל הנשיא
הרצוג לא קיים את הבטחתו להצביע על
האשם. הוא אמר ביום רביעי אמירה כללית
מאוד על אחריות מוגברת של הממשלה
להצלחת משאים ומתנים, אבל לא דיווח
מאומה על הסיבה לכישלון המשא ומתן
שהתקיים תחת חסותו ושאת חלקו הוא ניהל
באופן אישי וישיר מול נתניהו, למשל בשיבא
ביום ראשון.

גרוע מכך, בנאומו בקונגרס בארצות הברית
ביום רביעי שעבר הרצוג נשא נאום מטעה
ואמר דברים שאינם אמת. **בהיעדר חוקה
ומנגנונים אחרים, הדמוקרטיה בישראל
מעולם לא הייתה יציבה, אבל כיום היא
חבולה ומתפוררת**. היא אינה דמוקרטיה
תוססת. אנחנו לא מוחים במשך יותר מחצי
שנה ברחובות, בהודעות אי התנדבות, ובאלף
דרכים אחרות כדי לחגוג דמוקרטיה תוססת,
אלא כי אנחנו חרדים ודואגים לעתיד המדינה,
חרדה שלא משה מלבנו ולא מאפשרת לנו
להרפות מהמחאה.

הרצוג ידע שההפיכה המשטרית כבר פגעה
בכלכלה, פגעה בהשקעות הזרות בישראל,
גרמה לבריחת הון, פגעה במערכת הביטחון,
וידע שהפגיעות הללו יתעצמו מאוד אם
ההפיכה תמשיך. הרצוג לא אמר את זה
בקונגרס.

הרצוג גם ידע שהמוחים הם ציבור שנושא

את המדינה על כתפיו: בהייטק, במערכת הביטחון כמילואימניקים, כמתנדבים, כחיילי סדיר, בקבע, ואזרחים שעובדים בצה"ל, בשב"כ, במוסד, ברפאל, במכון הביולוגי ובקמ"ג. במערכת הבריאות, רופאים ורופאות ואחים ואחיות, מקצועות שיש להם ביקוש עצום בעולם המערבי ושההכשרה אליהם יקרה וממושכת. באקדמיה, מרצים ומרצות, אבל גם מנהלים ומנהלות ואנשי מקצוע שונים. בשירות הציבורי, במשרדים (האמיתיים, לא הקיקיוניים) של האוצר, הבריאות, הגנת הסביבה, המשפטים, בבנק ישראל, בוועדות התכנון, ועוד ועוד. הרצוג ידע שהפגיעה בציבור המשכיל, המיומן, והמקצועי, דרך הפגיעה בערכיו, בשלטון החוק, במנהל התקין ובזכויות האזרח, תביא לפגיעה אנושה במערכים הללו שמניעים את מדינת ישראל. אבל הרצוג החריש.

למרות הכשלים הללו, אני מכבד את מוסד הנשיאות ואת הנשיא הרצוג וסבור שיכול להיות לו תפקיד משמעותי ביציאה מהמשבר שאנחנו נמצאים בו. מתוך הכבוד לנשיא ומתוך אמונה ביכולתו לגייס כוחות נפש ולפעול נכון, אנחנו קוראים לכבוד הנשיא לעשות שלושה דברים:

1. **דווח ביושר** על הסיבות לכישלון השיחות שהתנהלו תחת חסותך כפי שהתחייבת.

הצבע על האשם בכישלון השיחות. משרתי ציבור, בוודאי הנשיא, צריכים לקיים התחייבויות. לא לכבודך להימנע או להתחמק.

2. **דבר אמת** בנאומים ובחדרים סגורים, בארץ ובחוץ לארץ. מצבנו קשה, המשבר אמיתי וחמור. טיוח אינו מקדם אותנו אל פתרון.
3. **המשך לפעול** לפתרון המשבר, **אבל שנה כיוון**. מצא דרך חדשה לפעול. אחרי ביטול עילת הסבירות באופן גורף, בוטה, וחד צדדי, אי אפשר לקיים משא ומתן על המשך ההפיכה המשטרית. צריך לעצור אותה ולבטל את החוקים הרעים שכבר נחקקו. הממשלה חייבת לעבור לעסוק בעניינים שהבטיחה לעסוק בהם: התחבורה, יוקר המחיה וכדומה.

אם השיחות שיזמת היו פותרות את המשבר, היית קונה את מקומך בהיסטוריה לא רק כנשיא ואיש ציבור, אלא כמנהיג משמעותי. כבוד הנשיא, עדיין לא מאוחר לסייע בפתרון המשבר ולקנות את מקומך בהיסטוריה. אולי זה ידרוש הקרבה של המשך הקריירה הציבורית שלך, אולי זה ידרוש עמידה מול מכונת הרעל.

אתה מסוגל. צא לדרך. בהצלחה.

פרופ' נטע זיו אוניברסיטת תל אביב

5
באוגוסט
2023

ערב טוב תושבי ותושבות עפולה והעמק!

תודה רבה על ההזמנה לשאת דברים בשבוע ה-31 למחאה למען ישראל דמוקרטית.

המקום בו אנחנו ממלאים וממלאות את חובתנו האזרחית הראשונה במעלה, העילאית – להיאבק למען חברה חופשית, דמוקרטית ושוויונית.

היום כבר ניתן להביט לאחור, לחצי השנה האחרונה, ולתת פשר למה שקורה במדינה. היום אנחנו יודעים יותר ממה שידענו כשרק יצאנו לרחובות ולכיכרות בחורף '23, כאשר באמת האמנו שמחאה נחושה, ברורה ורחבה תעצור את ההפיכה המשטרית.

לא בדיוק ידענו איך ההפיכה הולכת לקרות, אבל הרגשנו שזה אמיתי, עמוק ומסוכן, ושעלינו לצאת נגדה.

מה אנחנו יודעים היום שלא ידענו לפני חודשים?

המחאה ותגובות הממשלה כלפיה מתעתעות, ואנחנו נעים בין תקווה לייאוש.

מצד אחד – הממשלה לא הצליחה להעביר את רכיבי ההפיכה ב"בליץ" אחד קצר ומהיר. מוביליה לא העלו על דעתם שהחברה האזרחית הליברלית – שבמשך שנים ספגה והכילה הרבה אירועים של חוסר צדק (חלוקתי, מרחבי, בשטחים, בענייני דת ומדינה) – תקום על רגליה ותאמר "לא ניתן".

בכך בהחלט טמונה הצלחה גדולה של המחאה.

אבל אסור להתבלבל. מהר מאד הבנו שהממשלה רק שינתה טקטיקה.

היא ממשיכה בכל הכוח לקדם את כל הצעדים לשחוק את יסודות הדמוקרטיה – והיא מובילה אותנו ישר למציאות של שבר.

לא יכולנו לדמיין אותו בתחילת הדרך, אבל כיום הוא ממש לא מעבר לכל דמיון.

בימים אלה, לאחר תיקון חוק יסוד השפיטה וביטול הביקורת השיפוטית בעילת "חוסר סבירות קיצוני", חזרנו להתמקד בבית המשפט העליון, שהיה ונותר המטרה, ה"טרגט", למתקפה העיקרית של תומכי ההפיכה המשטרית.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

עפולה

מחדש של אריה דרעי לשר – ואם אלה יקרו, גם הם יגיעו לפתחו של בית המשפט העליון, על 15 השופטים והשופטות שעניי האומה נשואות אליהם.

בשירו "ראש העיר" כתב יהודה עמיחי

**עצוב הוא להיות
ראש העיר ירושלים,
נוֹרָא הוא.**

איך יהיה אדם ראש עיר כזאת?

ואני אומרת – עצוב בימים אלו להיות שופט או שופטת בבית המשפט העליון.

איך יהיה אדם שופט בעת הזו?

ומכיוון שכך, מוטלת עלינו – האזרחיות והאזרחיות - חובה גדולה.

ראשית – חשוב ששופטי בית המשפט יידעו שחלק גדול מהציבור מבין היטב מה עומד על הפרק – הגנה על המעוז האחרון – המבצר - מפני אובדן מוחלט של הפרדת הרשויות. לשם כך המחאות חייבות להימשך.

הן חייבות להימשך כדי שחס וחלילה לא נגיע ל"משבר חוקתי". כי המשבר החוקתי אורב לפתחנו. הוא יתרחש אם תהיה התנגשות בין הממשלה לבין פסיקת בית המשפט, והתרחיש אינו בלתי אפשרי: בעקבות פיטוריה של גלי בהרב מיארה בית המשפט יקבע שהפיטורים אינם תקפים, אך הממשלה תתעלם מפסיקה כזו.

מה קורה אז?

אנחנו האזרחים/יות חייבים לעשות הכל כדי שלא נגיע למצב כזה, כי אז תהיה מוטלת על כל אחד ואחת האחריות להחליט למי אנו מציינים. חשוב להבהיר לממשלה

בשבועות הקרובים ידון בית המשפט העליון בסוגיות העמוקות ביותר של שיטת המשטר שלנו. והוא יעשה את זה לא באווירה של סובלנות, פתיחות ודיאלוג אמיתי, אלא כשסביבו "שורקים פגזים" שנורו על ידי תומכי ההפיכה, והוא נתון לאיומים ולעימות מוסדי שכמותו לא ידענו.

לא סתם בחרה הממשלה במתקפה על בית המשפט. היא עשתה את זה כי אנחנו חיים בשיטה משטרית שאין בה הרבה "נקודות אחיזה" לבלום את הכוח שלטוני: אין לנו חוקה נוקשה, אין לנו מסורת דמוקרטית ארוכה, יש פרלמנט "בית אחד" בו יש לממשלה שליטה כמעט מלאה, ועצמאות שומרי הסף לא מעוגנת בחוק.

במבנה משטרי זה – רק בית המשפט נותר הגוף שיכול לרסן ממשלה תאבת שררה וכוח.

בקרב יגיעו לביהמש תיקים משפטיים טעונים בחומר נפץ פוליטי מהסוג הדליק ביותר:

חוקתיות ביטול עילת הסבירות.

חוקיותו של חוק הנבצרות.

משמעות הפרת הסדר.

ניגוד עניינים של ראש הממשלה.

חוק ועדות הקבלה, שמנציח את העליונות היהודית במרחב ומעמיק את אי השוויון המרחבי.

ההחלטה שלא לכנס את הוועדה לבחירת שופטים.

ובהמשך – החלטות שכבר ראינו "בקנה" ואולי יקרו בקרוב: פיטורי היועצת המשפטית, מינוי

לפיו יש לקבוע נורמות מתוך "בערות" לגבי מי שייהנה מהן ומי עלול להיפגע – קורסת כאן.

ואם זה המצב, יש לכך הסבר אחד בלבד.

הממשלה הזו לא חושבת שהיא תתחלף.

סימנים ראשונים לכך ראינו בהצעה לשינוי חוק יסוד הכנסת, כך שלא יהיה ערעור לבית המשפט העליון על פסילת מועמדים ומפלגות, כאשר ועדת הבחירות היא פוליטית לחלוטין, וראינו כבר איך פעלה בעבר.

אם זה יקרה, ואם יועצים משפטיים יוחלשו או יוחלפו, ואם בית המשפט העליון יעוקר מיכולתו לבקר תיקון לחוק יסוד – ולשם הממשלה הזו מכוונת – **לא יהיו עוד בחירות דמוקרטיות, ולא ניתן יהיה להחליף את הממשלה.**

לכן המחאה הזו כל כך חשובה, והמסר שאנחנו מעבירים כאן למחברי הדמוקרטיה חייב להיות ברור ומדויק כמו מראה בוהקת ומחזירת אור: כל צעד שתנקטו בו – נגיב לו, אנחנו רואים ורואות לאן אתם מכוונים. לא נתבלבל, לא נירדם, לא נשקוט.

הדמוקרטיה לא תיפול במשמרת שלנו. תודה רבה.

כבר עכשיו, שאנו – אזרחיות ואזרחיות שוחרי דמוקרטיה - יודעים ומוכנים, ונדע איך לפעול.

כמו שאמר ראש המוסד דוד ברנע, ברגע נדיר ובמילים מצמררות: "במשבר חוקתי אהיה בצד הנכון".

עלינו לומר – גם אנחנו נהיה בצד הנכון. כי משבר חוקתי הוא שלב אחד בפני הנורא מכל – וחובתנו להזהיר את המנהיגים האוחזים בהגה השלטון, שאסור שנגיע לשם.

אבל יש גם תרחיש אחר, לא פחות מסוכן.

קשה לדעת מה לפנינו, אך החשש שלי הוא שממשלה זו אוצרת בידיה כוח בלתי מוגבל – לא רק מטעמי "משילות".

כי אם היא היתה חושבת רק על משילות, בוודאי היתה מבינה שיום יבוא ותגיע ממשלה אחרת, ואז כל הכוח יהיה בידה. במצב כזה הכוח הבלתי מרוסן עלול להיות מופעל נגד מי שאוחז היום בהגה השלטון.

תיאוריה זו – הידועה כ"מסך הבערות" מבית מדרשו של הפילוסוף ג'ון רולס, מעולם לא היתה חשובה יותר כדי להבין את המצב בפנינו אנו עומדים. כי נראה שעיקרון מסך הבערות –

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

פרופ' מונא חורי כסאברי האוניברסיטה העברית

7

 באוגוסט
 2023

מסא الخیر للجميع، عرب טוב

اسمي منى وانا بروفסور بالخدمة الاجتماعية. مختصة بمجال العنف بشكل عام وعند الشبيبة بشكل خاص.

خلقت وكبرت بمدينة حيفا بحي وادي النسناس.

مثل حارات وبلدان عربية كثيرة، حي وادي النسناس صار بالفترة الاخيرة مقر للأجرام والعنف.

بالحارة الي كبرت فيها، الناس بنتقتل بدون خوف او اي رادع بنص النهار.

الوضع المؤسف، الي وصلنا إله ببلادنا واحياءنا العربية، الخوف الي عايشين فيه، ونيتنا بالتغيير، هو الي جابنا كلنا لهون اليوم. احنا هون عشان نصرخ لأجل الحياة. صرخه سمعناها سنين بداخل المجتمع العربي، بس للاسف، صدها ما كان قوي كفاي عشان يوصل למركز تل אביב.

קולנו – קולכן – לא נשמע, כי במשך שנים מקובל היה להתייחס לאלימות בחברה הערבית כאל בעיה "שלנו".

אז זהו, שלא: זו בעיה של כולם, של כולנו.

האלימות בחברה הערבית לא נולדה בשנה האחרונה. מה שאנחנו רואים וחווים ברחובות הוא תוצר של הזנחה ארוכת השנים בכל

המישורים – החינוכי, הכלכלי, המשטרתי והפוליטי. בכל אחת מהחזיתות הללו ספגה החברה הערבית ועודנה סופגת אפליה קשה, שמקשה עלינו להתמודד עם המצוקות של בנינו ובנותינו.

ועדיין, אנחנו כאן כדי לקבל אחריות – עלינו לערוך חשבון נפש. אנחנו צריכים לבחון מחדש את החינוך של ילדינו, את השיח בבתינו. אז כן, קשה לנו לקחת אחריות על מקרי הרצח הקשים שהביאו אותנו עד הלום, אבל חשוב שנזכור שמדובר בקצה הקרחון. אלימות לובשת צורות רבות. יש אלימות של הורים כלפי בניהם ובנותיהם, של מורים כלפי תלמידיהם ותלמידותיהן, ושל תלמידים כלפי חבריהם ומוריהם. כל צורות האלימות פסולות כי הן נותנות לה לגיטימציה.

אני יודעת שקשה למשפחות הקורבנות לשמוע את מה שאני אומרת. אבל גם אותם נערים שהשתמשו בנשק כדי להרוג אחרים – הם קורבנות. קורבנות של מדינה שלא טיפלה בהם, שסללה להם דרך ללא מוצא. כל זה צריך להשתנות.

נלי דמוקרטיה אין אקדמיה

תל-אביב

שמגיע להם ביטחון, הבעיה לא תיפתר. אני לא מתכחשת למשבר האמון בין המשטרה לחברה הערבית. משבר זה רק החרף תחת הממשלה הנוכחית, על רקע ההפיכה המשטרית שצפויה להרע את מצבנו. ובכל זאת, מאחר שהמטרה היא לא לחפש אשמים, אנחנו מבקשים שהמדינה תיקח אחריות כשם שאנחנו לוקחים אחריות. רק ביחד נוכל לשנות את המצב.

אני רוצה לפנות לאנשים שבגללם ובזכותם התאחדנו כאן יחד: אל המשפחות שאיבדו את יקיריהם ויקירותיהן כדי להגיד:

احنا هون عشان نقولكم الامهات والاباء، الأخوة والاخوات، الاجداد والجدات، الاصدقاء والصديقات اللي فقدوا اعزائهم وعزيراتهن، احنا حزنانيين بحزنكم وشاعرين بألمكم، وراح نعمل كل اشئ بإمكاننا عشان هاي الجرائم البشعة بحق اولادنا وبناتنا تنتهي.

מעל במה זו אני פונה אליכם ואליכם, אל כל מי שהגיעו לכאן היום, כדי לומר די לאלימות! אני מבטיחה לכן, זו רק ההתחלה. בואו נמשיך ולפעול ביחד – **כי רק ביחד נוכל לשנות.**

ביחד עם הנשים והאנשים הטובים שכאן, נפעל למען עתיד טוב יותר לחברה.

קבלת האחריות היא לא רק מצד החברה הערבית. בצעדה הזו, אנו חשים שינוי גם בחברה היהודית, שחברה לזעקה שלנו. **זו תחילתה של דרך בה נצעד יחדיו למען חברה טובה יותר.**

ועדיין, כל מה שנעשה לא יביא לשינוי אם המדינה לא תיקח אחריות.

מדינה לא יכולה לצפות מהאזרח לעשות את העבודה שלה. אז תפסיקו להגיד שאתם לא מצליחים לפענח מקרי אלימות כי אנשים לא מוכנים להעיד. אם זה המצב, תמצאו פתרונות אחרים. תפסיקו לגלגל את האחריות על האזרח שחי בפחד קיומי.

אין לי ספק שלמשטרה יש את הכלים לטפל בתופעה. השאלה כאן היא לא יכולת, אלא רצון.

כל עוד האלימות נתפסת כבעיה "של" החברה הערבית, כל עוד גורמי האכיפה מתייחסים אלינו כאל איום בטחוני, ולא כאל אזרחים

ד"ר יעל רוזן הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

28
ביולי
2023

עמיחי שיקלי, אתה ואיתך חברי הקואליציה פועלים בשיטתיות ובכוונת מכוון על מנת להתיר את דמם של מחצית מאזרחי המדינה.

אנחנו נקראים בפיכם "טרוריסטים" "בוגדים", וכל אחד יודע מה דינם של אלה. עשו את זה אחרים בעבר, על מנת לעודד ולהקל על חיילים ואוכפי חוק לבצע פעולות בלתי נתפסות בבני אדם אחרים. הטרמינולוגיה באה מדף מסרים מבית היוצר של הדיקטטור הגדול, אבל אנחנו לא ניתן לכם את ההנחה שאתם לא מבינים מה אתם עושים.

הוריי, תושבי עפולה, שגילם משיק ל-80, חזרו לפני שבועיים מהפגנה בעפולה. הפגנה, מהמנומסות בארץ. מעולם לא חסמו אפילו חצי נתיב נסיעה. בסוף ההפגנה, בעודם צועדים אל מגרש החניה החל מלווה אותם איש בשנות הארבעים לחייו שסינן לעברם: "חכו, חכו, פנסיונרים קיבוצניקים. באתם ולקחתם לנו את כל האדמות וכל הכסף, אבל חכו. זה מתארגן. נסגור לכם את הקיבוץ. ניקח לכם את הבתים והכסף. נהרוג את כולכם".

בני ואני ישנו במאהל בגן סאקר ביום שבת האחרון, אחרי הצעדה לירושלים. בלילה, הסתובבו בגן בין האוהלים חבורות של צעירים וצעירות, חרדים וחילונים, מקללים, מנערים אוהלים, צועקים - במטרה לייצר אלימות, לעורר פחד. הם הצליחו. מאותו לילה לא הסתובבתי לבד בירושלים עם חולצה בכיתוב "חופשי בארצנו".

אנשי חנתון, לבטח גם אתם כבר נתקלתם באנשים מאותה קבוצה הולכת וגדלה המוסתת לחשוב שאבא ואמא שלי, אני וילדיי, וכפי הנראה גם מרביתכם, לקחתם משהו שלהם, שאתם אשמים שהם לא יכולים לרכוש דירה בישראל, שהם לא רכשו השכלה או שהם לא מוערכים בעיני עצמם. אתם, אנרכיסטים, אליטיסטים, פריבילגים, בוגדים הראויים לעונש מוות. אבל רק אחרי שיוודאו להשאיר אתכם חסרי כל. לא במכה. ההסתה נגדכם כה עמוקה, עד כדי כך שהם רוצים ליהנות מהדרך, מהנקמה.

עמיחי שיקלי – זה התוצר של הרעל וההסתה שלך ושל חבריך לממשלה כנגד כל מי שלא מאמין לשקרים שלכם, לא מסכים

כבוד הדדי, שיח וסובלנות.

עמיחי שיקלי, התבלבלתם. המחנה הליברלי הישראלי הוא לא אישה מוכה. דף המסרים נטמע היטב בקרב צופי ערוץ 14. אצלנו, קצת פחות.

עמיחי שיקלי, אנחנו לא משפחה, אנחנו לא אחים. לאחים שלנו, קוראים "אחים לנשק". אני מתביישת לחלוק איתך את אותו הלאום, אני מניחה שחלק לא מבוטל מתושבי חנתון מתביישים שאתה גר בקיבוץ שלהם.

רציתם כסף, כוח, כבוד - כבוד כבר אין לכם, עוד מעט תאבדו גם את הכסף והכוח, תישאר רק הבושה.

להפיכת המדינה לדיקטטורה דתית ומושחתת. ציוצי ההסתה שלך מתורגמים למעשים ברחובות.

ביום שאחרי אישור חוק השחיתות והדיקטטורה, פתאום דף המסרים התהפך. כאיש אחד התפזרו כל דובריו של הדיקטטור בערוצי התקשורת השונים ולפתע פתאום אנחנו כבר לא טרוריסטים בוגדים. אנחנו משפחה, אחים אנחנו!

כמו גבר מכה, אחרי לילה בו הכה את אשתו עד שכמעט מתה, ובבוקר שאחרי נבהל מתוצאות אלימותו, נבהל מהעונש הצפוי לו אם תתלונן, או שתעזוב, ובא, כולו דבש, לחפש שלום בית,

ד"ר הדס שבת נדיר סמינר הקיבוצים

5
באוגוסט
2023

ערב טוב. אני עומדת כאן היום ופונה אל ממשלת ישראל. למה את מעדיפה את המזרחים שלך מובטלים ומדוכאים? למה ממשלת החורבן מקדמת יסמנים-ימנים על פני מזרחים אינטלקטואלים משכילים?

אני זוכרת שכשהייתי בת שש, אמרתי לסבא שלי "אני לעולם לא אלמד באוניברסיטה" בכדי לעצבן אותו, כי ידעתי שזה הדבר החשוב ביותר עבורו. אבל מיד ראיתי את העצב הגדול שנפל על פניו. לאחר שנים הבנתי, שחוסר השכלה שווה להמשכו של הדיכוי, חוסר הצלחה ובורות שיוחסו (בלא הצדקה) למזרחים על ידי מנהיגי המדינה בשנותיה הראשונות.

ממשלת ישראל, את מי את מפטרת מתפקידי מפתח?

את מי את חוסמת?

בואו נדבר על חלוקת הג'ובים.

בואו נדבר ההפליה של הממשלה הזו.

- דוד אמסלם, שזועק לכאורה את זעקת כאב המזרחים, ושלמה קרעי בן בריתו, החליטו לפטר את יו"ר דירקטוריון דואר ישראל, מישאל וקנין, שקיבל שבחים על הבראת הדואר ובזמן כהונתו השתפרו הרווחים, אחרי שנים של הפסדים. למה הם מפטרים אותו? קרעי הודה שהוא לא בא להם טוב בעיניים והוא לא איש משלהם. את מי אתם מקדמים, את המזרחים או פקידות מושחתת ותלויה בכם?

- **בואו נדבר על חוק טבריה:** החוק שבא לקדם מקורב של אריה דרעי במקום לקדם

את שני אילוח, אישה מזרחית מהפריפריה. מי שמר על אילוח? בג"ץ הציל את מועמדותה של שני אילוח לראשות טבריה ופסל את החוק המושחת.

- **בואו נדבר על חוק ועדות הקבלה** שהורחב כעת. במקור, החוק נועד לאפשר ליישובים יהודיים למנוע כניסה של אזרחים ערבים, אבל כמה ערבים ישראלים באמת מנסים להתקבל לקיבוצים? **בפועל, החוק דוחה אתכם: מזרחים, אתיופים וכל מי שלא נראה מתאים.**

- **תושבי הצפון מחכים כבר 17 שנים שיקימו את האוניברסיטה הראשונה בצפון.** ממשלת החורבן ממשיכה לזרוע חול בעיני התושבים ודוחה את הפיכת תל-חי לאוניברסיטה, למרות שהמהלך עבר את כל האישורים הנדרשים.

בושה

אז איך הממשלה שלנו אוהבת את המזרחיים שלה? הממשלה לא אוהבת מזרחים מצליחים ומשכילים, רק מזרחים מדוכאים שמשרתים את מטרותיה הפוליטיות. "**פשוטי העם**", קוראת לנו שרת ההסברה גלית דיסטל אטבריאן. "**עניים**", מכנה אותנו השר במשרד המשפטים דודי אמסלם ומכליל ציבור שלם.

הליכוד משתמש בדיכוי ההיסטורי האמיתי כלפי המזרחים כדי לקדם אינטרסים ימניים דתיים משיחיים, ולא כדי לסיים את הדיכוי ולקדם את מעמד המזרחים.

מרגע הקמתה, ממשלת ישראל לא קידמה יחמה אחת שמתקנת את העוול כלפי

בני דמוקרטיה אין אקדמיה

כרמיאל

הם הביאו מסורת שמקבלת את הדומה והשונה
בין יהודים לערבים.

**זוהי הדמוקרטיה האמיתית, זהו השוויון
האמיתי.**

**ואת זה ממשלת החורבן רוצה לחרב עד
היסוד.**

אני פונה אליכם, בני הקיבוצים באזור. עליכם
מוטלת המשימה - לא להסתגר בעולם צר,
אלא להילחם למען חברה מתוקנת, צודקת
ושוויונית, שמבוססת על כבוד האדם וחירותו.

לא להכחיש עוולות שהתקיימו בעבר, מתוך
געגוע לעבר דמוקרטי שלחלק מאיתנו כלל לא
היה כל כך דמוקרטי. ללכת מעבר לגבולות
שיצרה החברה הישראלית בין יהודים לערבים,
בין מזרחים לאשכנזים, בין דתיים לחילוניים, בין
מרכז לפריפריה.

אנחנו כאן כולנו כדי להיאבק בדיקטטורה
ולהתנגד לכל סוגי הדיכוי שמתקיימים כאן.

**אנחנו אומרים כן לשוויון הזדמנויות, כן
לצדק,**

כן ל- ד מ ו ק ר ט י ה.

המזרחים. לא שמענו על יחמה לקידום מערכת
החינוך בפריפריה. על הקמת בתי חולים
בפריפריה. על העלאת שכר. על שיפור מעמדם
של עובדי הקבלן. על עצירת פינויים מן הדיור
הציבורי.

אבל מאז שהוקמה הממשלה היא מקדמת אין-
ספור יחמות דתיות-ימניות-משיחיות. הנה כמה
מהצעות החוק שעלו מאז הקמתה:

- **הצעת חוק לימוד תורה**, שמטרתה
השוואת לימוד תורה לשירות משמעותי
למדינה.
- **הצעת חוק העונשין** (איסור שידול קטינים
להוצאה בשאלה).
- **חסינות לרבנים.**
- **הרחבת סמכויות של בתי הדין הרבניים**
והכנסת רב לכל עיר.
ועוד הרבה אחרים...

ממשלת ישראל לא רק משמרת את הדיכוי
כלפי המזרחים, אלא היא חזרת ומייצרת אותו.
היא לא מתקנת את העוול. **תתעוררו!!**

**דיסטל, אמסלם, קרעי ובן גביר, אתם
משת"פים של דיקטטורה ומכונני הדיכוי!
אתם רחוקים מהמסורת המזרחית
האמיתית.**

אני כאן הערב כדי להזכיר לכם מהי המסורת
המזרחית.

המזרחים הביאו איתם מארצות ערב סובלנות,
כבוד הדדי, קבלת האחר ויכולת לחיים
משותפים.

הם הביאו איתם מסורת שיכולה לשלב בין
דתיות למודרניות.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

מחאת המעמד המשכיל

פרופ' יוסף זעירא

האוניברסיטה העברית

מי שמביט מהצד על המחאה הגורפת את הארץ יותר מחצי שנה, בעוצמה הולכת וגוברת, תוהה מעט על מחאה כה עזה ורגשית, סביב נושאים משפטיים, שבדרך כלל מעוררים שעמום. גם התשובה שזה לא עניין משפטי יבש אלא מאבק על הדמוקרטיה הישראלית אינה הסבר מספק, שהרי הדמוקרטיה הישראלית לא

הייתה במצב מזהיר מלכתחילה, בהיותה בעיקר דמוקרטיה ליהודים. גם חוק הלאום, שהיה סטייה משמעותית מהדמוקרטיה, לא עורר מחאה משמעותית. מה אפוא עורר את המחאה העזה הזו? ברור שלשאלה זו יש יותר מתשובה אחת, אך ברצוני להציע הסבר חברתי-כלכלי שלא זכה עד כה להארה מספקת בדיון ההולך ומתרחב על המחאה.

במהלך המאה העשרים, בעיקר לאחר מלחמת העולם השנייה, התחוללה מהפכת השכלה, שהתאפשרה על ידי הרחבת החינוך הציבורי. את המהפכה הובילה ארצות הברית, אך היא הגיעה לכל שאר המדינות המפותחות, ומתחילה לחלחל גם לארצות הפחות מפותחות. מהפכת ההשכלה לא פסחה כמובן גם על ישראל. בשנת 1970 רק 4.4 אחוזים מהאוכלוסייה שמעל גיל 15 היו בעלי השכלה אקדמית, בשנת 2020 הגענו ל-28 אחוזים. זו כבר אינה קבוצה מצומצמת, אלא מעמד כלכלי חברתי רחב, הממלא מגוון של תפקידים כלכליים חשובים, הן במגזר הפרטי והן בציבורי. אלו הם המורים, המהנדסים, אנשי ההיי-טק, הרופאים והאחיות, העובדים הסוציאליים, עורכי הדין, החשבונאים, אנשי מנהל וכספים ועוד.

המעמד המשכיל אינו מעמד מולד, אלא נרכש. נכון שהנגישות להשכלה תלויה גם בהכנסת ההורים ובמקום המגורים, אך אלו גורמים שניתן להתגבר עליהם, בעיקר כשהחינוך הוא ציבורי. העדות לכך היא הגידול המדהים של קבוצת המשכילים בחמישים השנים האחרונות. אילו זה היה מעמד מולד בעיקרו הוא לא היה מתרחב כה מהר. יותר מכך, רכישת השכלה הפכה להיות בחברה המודרנית לערוץ המרכזי למוביליות חברתית-כלכלית. אלפי מחקרים כלכליים מאששים את תרומתה הגדולה, כאשר כל שנת לימודים מעלה את השכר בהמשך החיים ב-10 אחוזים בממוצע.

יש דרכים נוספות למוביליות כלכלית והשתיים הבולטות ביותר הן יזמות עסקית ועסקנות פוליטית. יזמות עסקית מאפשרת לאנשים מוכשרים, המתקשים להשלים השכלה אקדמית, להגיע להצלחה כלכלית. אין זה מקרה שסוג זה של מוביליות נפוץ יותר בפריפריה, שם הנגישות לחינוך קשה יותר. אך יזמות עסקית היא פתרון מוגבל. מספר העצמאים במשק הישראלי הוא פחות מעשירית מסך העובדים. יתר על כן, יזמות עסקית כרוכה בסיכונים גבוהים יחסית, בעיקר בעת משבר כלכלי, כמו בקורונה.

הדרך השנייה למוביליות כלפי מעלה היא עסקנות פוליטית. דרך זו מקדמת לא רק את העסקנים עצמם, אלא גם את קרוביהם ומקורביהם. אחת הדוגמאות המרשימות לכך הוא

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

הציבור החרדי בישראל, שמשפר את מצבו הכלכלי (אף כי במידה מוגבלת בשל מספרו הגדול) דרך פעולת גיוס המשאבים של המפלגות החרדיות בקואליציה.

ניתוח הצעדים המשפטיים של הממשלה בראייה זו מראה כי הם מחלישים מאד את הדרג המקצועי במגזר הציבורי ומחזקים את הדרג הפוליטי. הדבר בולט לא רק בצעדים המשפטיים, אלא בצעדים רבים נוספים, כמו מדיניות מינויים לחברות ממשלתיות ועוד. צעדים אלו מתפרשים לא רק כפגיעה במשכילים, אלא גם כפגיעה בהשכלה כערוץ למוביליות חברתית-כלכלית. אין זה מקרה שצעד נוסף של הממשלה, שתדלק את המחאה, היה העברת הכספים למוסדות החינוך החרדיים תוך ויתור מפורש על לימודי ליבה.

צעדי הממשלה הם אפוא התקפה ישירה על המעמד המשכיל, זה יצא בהמוניו לרחוב. זו אינה מחאה צפונבונית-אשכנזית, אלא מחאת כל המשכילים. זו מחאה גם של אלו שלא זכו להשכלה, אך רוצים שילדיהם ירכשו השכלה נאותה, שתסייע להם להתקדם בחיים. לכן מאבק אינו רק על זכויות המשכילים, אלא על עצם רכישת ההשכלה כדרך המלך להתקדמות כלכלית חברתית. לכן המחאה מבטאת דאגה לדורות הבאים. אין זה מקרה שאנשי האקדמיה, שהיא יצרנית ההשכלה הגבוהה במשק, הבינו מיד כי זו מתקפה ישירה עליהם והתייצבו בראש המחאה.

פרופ' דוד הראל מכון ויצמן למדע

5
באוגוסט
2023

מדע ותרבות בראי המהפכה
המשטרית

ערב טוב ושבוע טוב,

אני עומד כאן אתכם, כמה

מאות מטרים בלבד מהבניין במכון ויצמן, בו אני
עובד כבר 43 שנים בדיוק, מאז אוגוסט 1980.

בכל הזמן הזה, אף אחד לא ניסה לומר לי – לא
ישירות ולא בעקיפין – על מה ועם מי לעבוד,
מה ללמד ואיך, לאלו כנסים לנסוע, את מי
להדריך למסטר או לדוקטורט, איך להשיג
מימון למחקר, אלו אנשי סגל חדשים להביא
לפקולטה, ובאלו נושאי מחקר להתרכז.

כל אלה גם לא הושפעו כהוא זה מפעילות
הנרחבת הלא-מדעית לאורך שנים רבות: לא
מנאומים, לא ממאמרי דעה, לא מחתימה על
עצומות, לא מפעילות בגופים שתמכו בשוויון
זכויות ובשלום, לא מהשמעת

דעות נחרצות נגד האפרטהייד והכיבוש – שהוא
אם כל חטאת במקומותינו – ולא מעתירות
רבות לבג"ץ שהייתי קשור אליהם.

הקו המנחה היחיד היה המחקר המדעי עצמו
והנחלת ידע לדורות הבאים, באווירה של חופש
אקדמי מלא, ומתוך נאמנות בלתי מתפשרת
לחשיבה מדעית-ביקורתית ול חתירה נחרצת
לאמת.

בכל 43 השנים האלה, הייתי עד למקרה אחד
בלבד של התערבות פוליטית בוטה, שעליה אי
אפשר היה לשתוק: סירובם השערורייתי של
שני שרי חינוך – שר ושרה – להעניק לעודד
גולדרייך את פרס ישראל לשנת 2021 שהגיע
לו כדת וכדין, על פי כל אמת מידה. בטקס
שערכנו על הדשא שלפני בניין הפקולטה,

העברתי לו את פסלון הפרס שלי, תוך הצהרה
– בשם הקהל הרב שעמד שם, ובשם הקהילה
המדעית שהכירה היטב את הישגיו – שמכיוון
שהממשלה לא נותנת לו את מה שמגיע לו,
נעניק לו אנו את פרס ישראל.

אך בהשוואה למה שקורה סביבנו עכשיו היו
אלה ימים נעימים וטובים, ובהשוואה לשר
החינוך הנוכחי – שאולי יש לכנותו "שר
החינוך מחדש" – שרי החינוך דאז היו ממש
נופת צופים.

איני משפטן, ולא אוכל לדבר באחריות על צעדי
החקיקה עצמם. במקום זה, אצטט ממאמר
של מוטה קרמניצר מלפני כמה ימים, בו הוא
מתייחס להשפעתו העתידית של התיקון לעילת
הסבירות, לאחר שעבר בכנסת:

**"מדובר בשלב של ההפיכה המשטרית,
שיעדה הברור הוא מיטוט יסודותיה
הדמוקרטיים של מדינת ישראל. בראש
ובראשונה - מיטוט עצמאותה ומקצועיותה
של הרשות השופטת, המבצר היחיד
לפני שלטון בלתי מוגבל." והנה הקטע
הרלוונטי לענייננו: "לאחר שתיפגע
סמכותה (של הרשות השופטת) להפעיל
ביקורת שיפוטית על הרשויות האחרות,
מתוכננת השתלטות השלטון על כל ספרה
אוטונומית וביקורתית אחרת: התקשורת,
התרבות והאמנות, האקדמיה, והחינוך."**

שווה לקרוא את הסוף שוב, לאט לאט:

**"מתוכננת השתלטות על כל ספרה
אוטונומית וביקורתית אחרת: התקשורת,
התרבות והאמנות, האקדמיה, והחינוך."**

מוטה יקירי, אתה צודק ב-100% אבל

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

רחובות

לפני כמה חודשים, העביר שר החינוך בממשלה תיקון לחוק, ולפיו, בין השאר, כל חברי הדירקטוריון יפוטרו מידיה, המועצה "תשחרר" מתפקידה העיקרי, ואת הדירקטורים ימנה לא אחר מאשר שר החינוך עצמו. כך תהיה לממשלה שליטה מלאה דה פקטו בספרייה.

במלים אחרות: הלכה העצמאות. הועמה הפנינה.

למרות שלאחר קרב איתנים הגענו לסיכום עם השר, וכרגע הצעת התיקון הזאת לא מקודמת בכנסת, הסכנה לא חלפה ואני יכול לומר לכם שחרב ההשתלטות על הספרייה עדיין מונפת ביג טיים מעל לראשינו.

אינך צריך להרחיק לכת לעתיד: ניסיונות ההשתלטות כבר בעיצומם, ובהקשר של הנאום הזה הם מובלים על ידי שר החינוך, הטייס לשעבר, שיודע משהו על הפצצות ממוקדות.

קחו את סיפור הספרייה הלאומית, למשל, אותה פנינת תרבות מדהימה, שמכילה את אוצרות רוחה של ישראל, ושערכה למחקר במדעי הרוח לא יסולא בפז. חוק הספרייה, שעבר בכנסת ב-2007 בתמיכת כל מפלגות הבית, קבע שתוקם מועצה עליונה, שתהיה א-פוליטית ועצמאית, ושבראשה יעמוד/תעמוד נשיא/ת האקדמיה הלאומית למדעים, והיא, בין שאר תפקידיה, תמנה את הדירקטוריון, אשר מוביל ומנהל את הספרייה הלכה למעשה. אך

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

רחובות

של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים; גוף ממלכתי ועצמאי לחלוטין, אשר על פי חוק מופקד בין השאר על ייעוץ לממשלה ולמקבלי ההחלטות בכל מה שקשור למדע ותכנון מדעי עתידי, זאת במובן הרחב ביותר של המילה – כולל מדעי הרוח והחברה, ולשיטתי גם חינוך, תרבות, וכן... גם ערכים.

וכי תשאלו: איך אפשר גם למחות ולהילחם, אישית, נגד פעולות הממשלה בכל דרך אפשרית, אך בד בבד גם לייעץ לה, מוסדית, כפי שדורש החוק, בדרך המקצועית הטובה ביותר, ובנאמנות מלאה, לטובת חוסנה ועתידה של המדינה.

ובכן, ראשית, ברצוני להתחייב באוזניכם, כאן ועכשיו, שלא אברח. אני נשאר. יתרה מכך, על אלה מאתנו שמחזיקים בעמדות מפתח בעלי השפעה – במיוחד כאשר התפקיד הוא "ממלכתי" וקשור ישירות לממשלה – לחרוק שיניים, להישאר שם, ולהילחם בכל הכח מבפנים.

שנית, הסתירה אינה כה גדולה: לעניות דעתי, תפקיד הייעוץ דורש בין השאר גם לצעוק ולהתריע, השכם והערב, ובקול גדול, על הסכנות הצפויות למדע, לטכנולוגיה, לתרבות ולרוח בישראל, כמו גם לביטחונה ולכלכלתה (אשר קשורות קשר הדוק לאלה), אם חלילה תשיג הממשלה הנוכחית את מה שהיא מתכננת.

ולכן, חברות וחברים יקרים, הנאום הזה אינו אישי, ואיני נושא אותו רק כי ביקשו. אני חייב, על פי החוק, להשמיע כאן את הדברים בפתיחות ובבהירות, ללא מורא ובלי לעגל פינות.

ומה נאמר על המל"ג – המועצה להשכלה גבוהה – והזרוע התכנונית והתקציבית שלה, ות"ת? ובכן, אותו שר חינוך נמצא בעיצומו של מהלך מחושב של הצנחת אנשים מטעמו לעמדות המפתח שם. אם חלילה הניסיון הזה יצליח, הרי שעל פיה של הממשלה יישק דבר – בעצם כמעט כל דבר שקשור להשכלה הגבוהה ולמחקר האקדמי: פתיחת מוסדות, אישור תכניות לימודים, תארים, תכנים, הדגשים, מינויים של אנשי סגל, וכמובן תקציבים.

מי שלא יבוא להם טוב – יעוף. ומה שלא ימצא חן בעיניהם – פשוט לא יקרה.

אלה היו שתי דוגמאות לניסיונות השתלטות שעדיין לא הסתיימו. אך כיצד צעדי הממשלה שכבר ננקטו משפיעים על המדע הישראלי? ובכן, אנחנו כבר חווים פגיעה קשה ביותר: מחד גיסא בריחת מוחות מטרידה, ומאידך גיסא קושי סוחף בגיוס חוקרים ישראליים הנמצאים בחו"ל, שמבוהלים כיאות ממה שקורה ומעדיפים להישאר שם. מורגשת גם ירידה בתמיכה הכספית מקרנות המחקר המובילות בחו"ל, כמו גם סימנים ברורים מאד להקטנה כואבת בתרומות להשכלה הגבוהה ולמחקר ופיתוח, לצמצום מדאיג בשיתופי הפעולה עם גופי מדע בין-לאומיים, ולצניחה דרמטית בהשקעות בטכנולוגיות שמיישמות את תוצאות המחקר.

כל זה כבר עכשיו. ומה שנראה באופק רע בהרבה, כי מכאן, חברות וחברים יקרים, קצרה, מהירה וכואבת תהיה הנפילה של כל מה שנבנה בעולם המדע הישראלי ב-75 שנות קיומה. אישית, רצה הגורל, והתמניתי לעמוד בראשה

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

רחובות

ואכן, ההיסטוריה מלמדת שהפיכות מהסוג שאנו חווים עכשיו מופנות כבר בראשית דרכן לחיסול האקדמיה, מתוך ידיעה שבכך יעזרו גם בחיסולם של ערכים ליברלים בסיסיים של חופש, זכויות אדם, שוויון ושלום, ויגרמו לדיכויים של מוקדי המחשבה והיצירה המקרינים מתוך הקמפוסים על החברה כולה. ראו למשל את מה שקרה בהונגריה.

אז הנה עצתי לממשלה, כחלק מחובתי, על פי חוק האקדמיה למדעים. ההמלצה קצרה, ברורה ופשוטה:

די! חאלס! פשוט רדו מזה! עצרו הכל, באופן מידי!

ואם אתם בממשלה הזאת לא תעשו זאת בעצמכם, נעשה זאת אנחנו! תנועת המחאה המופלאה שצומחת לנו מול העיניים תדאג שלא תישארו בתפקידיכם לאורך זמן. או, ברוח הפסוק ממגילת אסתר:

ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה

אך באופן אישי, אני אופטימי. במוקדם או במאוחר יעבור הגל השחור משחור מעלינו, ואל לנו לאבד תקווה. המזימות יתפוגגו והזוממים יורחקו ממוקדי החלטות.

כולנו כאן כדי להישאר, וצאצאינו צריכים גם הם להמשיך ולחיות כאן. אין לנו ארץ אחרת, וטובת המדינה, על עוצמתה, המדעית, הטכנולוגית, התרבותית, הרוחנית, והערכית, נמצאת בראש מעיינינו.

תודה רבה!

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

לעצור את ריצת האמוק אל התהום

פרופ' טליה מירון-שץ

קריה האקדמית אונו

תשעה באב התשפ"ג הלך והתקרב, ועמו ההצבעה על ביטול עילת הסבירות, שנקבעה לו' באב. אפשר היה לחשוב שהמועד הממשמש ובא יעורר בקואליציה מחשבות על המחיר האיום של מלחמת אחים. לפחות כך קיוויתי. אבל לא הייתי לגמרי אופטימית.

כחוקרת קבלת החלטות רפואיות, חשבתי על דביר בנדק. השחקן, ששקל פעם 150 קילו, סיפר בסרטון אינטרנטי איך הלך לרופא אמריקאי שאמר לו – אתה fit fat. דביר שאל אם זה טוב, והרופא אמר – אתה תמות ממש בקרוב. מה שמדהים בסרטון הוא שהאמירה הזו של הרופא לא היא שעזרה! מה שכן עזר היה ראיון אצל פרופ' יורם יובל, שבו אמר לדביר – אתה מכור לאוכל. ההארה הזו עזרה לשבור את המצב הרגשי המשעבד, העיוור להשלכות, שבנדק היה נתון בו. התוצאה היתה ניתוח קיצור קיבה, וירידה ל-90 קילוגרם.

אלא שמי שפוגע בבריאות של עצמו, מזיק רק לעצמו. ובמחזותינו? יוספוס פלביוס דיווח על הקנאים (היהודים!) ששרפו את מחסני המזון בימי המצור הרומי, והסוף המר ידוע. זה היה אז. ואילו היום, נדמה שגם היום יש פה מי ששורפים - את האמון, את הכלכלה, את צבא העם, את הדמוקרטיה, את כבוד האדם באשר הוא אדם, את כל מה שיקר וקדוש ומחזק אותנו. את כל מה שבנינו כאן בדם וביזע. אני מחכה להתפכחות. אני מייחלת לרגע שבו ריצת האמוק אל ההרס העצמי, והמצב הרגשי המשעבד, העיוור להשלכות, ייבלם. ואם לא – ייתכן שגם הבית השלישי שלנו ייחרב ממש בקרוב.

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

מעשה בששים וארבע אצבעות

אסנת דור, המכללה האקדמית עמק יזרעאל

היה היו 64 אצבעות.

הן היו זחוחות. מלפדות. שמחות וחזקות.

אחרי שחכו עשרות שנים להתלכד,

היו סופסוף משלבות חזק זו בזו.

דבר לא יכול היה לקלקל את אחות האצבעות שלהן.

הן היו עושות כל מיני דברים יחד.

גם דברים שלא תמיד נעים לכתב עליהם פאן.

הן גם היו לפעמים מורמות ומפנות בצורה גסה לפנים של אנשים.

האחת נתנה לאחרת, והאחרת החזירה לאחת.

כמה מאשרות היו. כמה בטוחות!

אנחנו 64! היו מזכירות לכל מי שרצה לשמע.

וגם למי שלא.

אנחנו 64 אצבעות.

תמיד נשאר 64, או יותר.

כך נוכל להמשיך לחגג את היותנו ואין בלתנו.

אבוי למי שלא תלך אתנו,

אנו דבוקה אחת,

מוכנות לנקמה מיידית בכל אצבע פחדנית שבנו תבגד.

אנחנו לא לב, אנחנו לא מוח,

אנו גוש בשר ארוך עם עצמות, המחברות לאיזו שהיא כף יד.

איננו יודעות את דרכנו עוד,

העקר שאנו יחד!

גב' מאיה הרינגטון מכללת תל-חי

אנחנו הדור הנכון.

אנחנו נלך אחר צו לבנו, שהוא צו השעה.

אני אופטימית, כי כבר מעל חצי שנה נכנסים לחיי אנשים שחולקים את הערכים שלי ומאפשרים לי לחיות לפיהם.

חלק הם הפרצופים המוכרים מצומת גומא, שאני אולי לא מכירה אותם בשם, אבל אני מכירה את התושייה שלהם. הם נקראים לדגל ובאים - מן העמק, מהרכסים, מכל מקום. הם משפחה.

חלק הן אלה שלא הכרתי עד לא מזמן, והיום הן צועדות, קופצות וצועקות איתי בהפגנות, מתכננות איתי את הפעילויות הבאות ונלחמות לצדי יום יום. אנחנו באופן תמידי עוצרות להסתכל פנימה והחוצה כדי לשאול את עצמנו אם אנחנו פועלות בדרך הנכונה, אם אנחנו מאמינות בעשייה שלנו ואם אנחנו נדע גם לזהות את הניצחונות, ולעצור ולהתפשר כשצריך. הן נותנות את הפלפל ורוח הלחימה להמשך המאבק, והן גם מכילות, מצחיקות ומחזקות בכל רגע.

וחלק הם אלה שתמיד היו, שאני חזרת אליהם בסוף יום כדי לקבל חיבוק. הם העוגן שלי והם אלה שמזכירים לי בכלל עבור מה אנחנו נלחמות.

אני יודעת שעוד ננצח, לא בגלל הכוח, בגלל הרוח הנושבת בגבי - הרוח של הדור הנכון.

אנחנו מחזיקים בידינו דגלים, שלטים, מגאפונים, תופים, את העתיד שלנו ואת עתידה של מדינת ישראל החופשייה והדמוקרטית, **ואנחנו לא נרפה.**

אולי האנרגיות שלנו מתרוקנות לפעמים, אבל יהבנו מתמלא, כי אנחנו נכונים למאבק הזה.

אנחנו נתקן, נאחה, נבנה וניצור.

אנחנו אולי לא יודעים מה אנחנו רוצים להיות, אבל אנחנו בטוח יודעים מי אנחנו רוצים להיות.

אנחנו רוצים להיות אנשים טובים, ואנחנו רוצים להיות אנשים שטוב להם. אנחנו רוצים לקחת אחריות על העתיד של החברה שלנו. אנחנו רוצים חופש, חירות ושלוש.

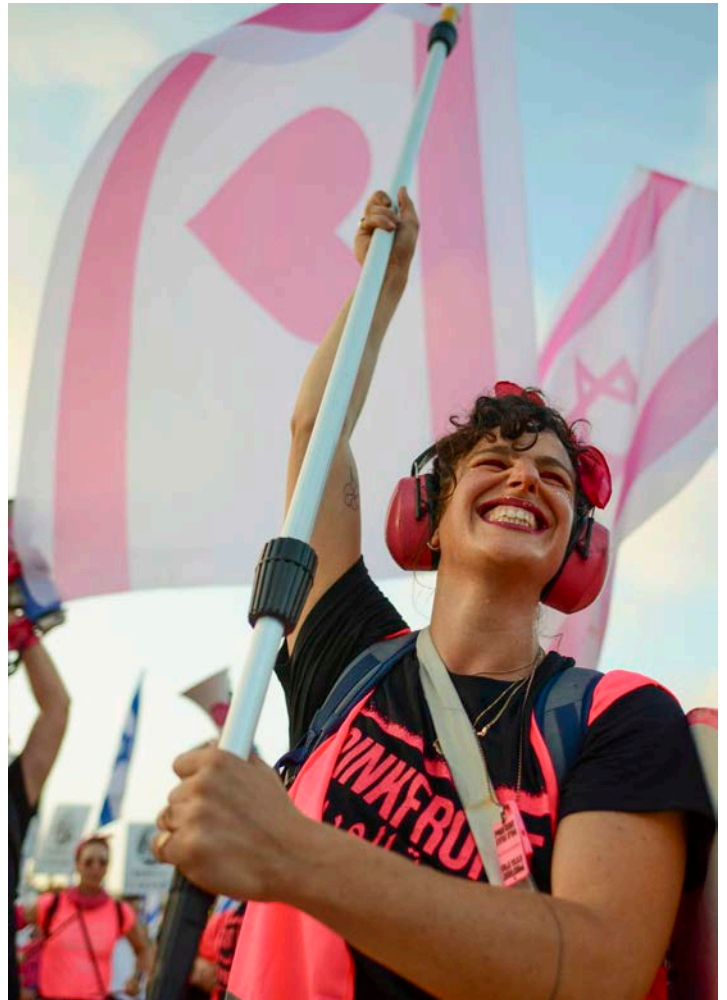
אנחנו יוצאים לרחובות כדי להיות האנשים האלה.

אנחנו לא נוותר. גם אם היינו רוצים - כבר אין לנו את השריר הזה.

לא בגלל שאנחנו לא מוכנים לשיח, אנחנו פשוט יודעים מה הערכים שלפיהם חשוב לנו לחיות.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

זכרון
יעקב

פרופ' שגית מור אוניברסיטת חיפה

6

במאי

2023

**ערב טוב לכולם ולכולן,
ואיזה יופי שאנחנו כאן.**

אני פרופ' שגית מור מהפקולטה
למשפטים באוניברסיטת

חיפה, גרה בבנימינה, חברה בפורום המרצות
והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה, פעילה
ב'בונות אלטרנטיבה', מאמינה בדמוקרטיה
ואופטימית.

אני אופטימית, כי התודעה הדמוקרטית של
הציבור הישראלי נפתחה, כי אנחנו נאבקים
ביחד והצלחנו בינתיים למנוע את תכנית
הבזק לחיסול הדמוקרטיה. איזה מזל יש לנו
שהתעוררנו והבנו כמה המבנה הדמוקרטי
שלנו רעוע וכמה היחזמות להריסתו הן רציניות.
איזה מזל שיש לכולנו נכונות ללמוד ולהעמיק
ולהבין יותר טוב מהי דמוקרטיה ומהם התנאים
לקיומה.

עד כה, בליץ החקיקה הביא אותנו לעסוק
בעיקר בהיבטים המשטריים של ההפיכה.

אך הגיע הזמן לדבר על המהות הדמוקרטית.

כי מאחורי ההפיכה המשטרית נמצאת הפיכה
מהותית.

מנהיגי ההפיכה (לאו דווקא תומכיה ובוודאי
שלא כל אנשי הימין או כל הדתיים) מבקשים
באמצעותה לבסס את העליונות היהודית
במרחב הישראלי; לאפשר כניסתן של נורמות
דתיות לא ליברליות אל המרחב הציבורי; לקדם
מדיניות חברתית וכלכלית נאו-ליברלית תוך
ריסוק מדינת הרווחה האוניברסלית; לצמצם
את מקומם של השוויון וחכיות האדם בכל
המישורים, ולמנוע כל אפשרות של הסכם מדיני
ושל סיום הכיבוש.

אל מול אלה אני רוצה להזכיר לכולנו שהמהות
הדמוקרטית מבוססת על שלושה יסודות
שלובים, והם: חירות שוויון ואחוה.

החירות – צריכה להיות נחלת הכלל – חופש
לכל.

השוויון – הוא הבסיס לחברה דמוקרטית. בלי
שוויון אין דמוקרטיה.

והאחוה – הסולידריות – היא הדבק של
הדמוקרטיה, החיבור בין האזרחים שמאפשר
אותה, שמוליד את הנכונות הקולקטיבית
להטות כתף, לשלם מחירים, לחלק מחדש
משאבים, להכיר בעוולות ולהאמין בעתיד
משותף.

אז כן, אנחנו מצויים עכשיו במשבר דמוקרטי.
משבר שקורא לנו לגבש יחד חזה חברתי חדש
וליצור דבק אזרחי בין אזרחי מדינת ישראל.

וכדי לייצר חזה חברתי חדש צריך לתת מענה
לבעיות היסוד של החברה הישראלית.

מבין הבעיות הללו, אני רוצה להפנות זרקור
אל הזעם וחוסר האמון כלפי מערכת המשפט,
ומשם אל הידלדלותה של מדינת הרווחה.

בביקורת על מערכת המשפט אני לא מתכוונת
לטענות מסוג של 'מה שווה מערכת המשפט
אם אי אפשר לשלוט בה'. אני מתכוונת לחוסר
האמון בקרב השכבות החלשות, העניות,
המודרות, אשר נתקלות במערכת עמוסה,
מנוכרת ולעתים אף מוטה כנגדן.

הנהגת ההפיכה לא מבקשת לתקן את מערכת
המשפט אלא מנצלת את נקודות החולשה שלה
כדי להרוס אותה בברוטליות. היא מטילה על
מערכת המשפט את האשמה לכל חולייה

זוהי שותפות גורל שלא מבוססת על עבר משותף אלא על עתיד משותף, המכיר בתלות ההדדית בין כלל האזרחים והתושבים במדינה. זוהי ההזדמנות שלנו לייצר חוזה חברתי-אזרחי סוציאל-דמוקרטי חדש, שמבוסס על מחויבות מלאה לחירות, לשוויון ולאחווה.

של החברה הישראלית ומסיטה את האחריות ממחדלי הממשלות לדורותיהן. לכן אנו חווים הסתה פרועה כנגד בג"ץ ודמוניזציה ארסית של נשיא בית המשפט העליון לשעבר, אהרן ברק. המשימה שלנו עכשיו היא "לנטרל" את רעש ההסתה ולהסתכל למציאות בעיניים. עלינו לקרוא לתיקון מערכת המשפט – להקל על העומס, לשפר את הנגישות לערכאות ואת השירות לאזרח, לחזק את ההגנה על זכויות האדם ולקדם את הגיוון במערכת.

בנוסף, הגיע הזמן לחדש את מחויבותנו למדינת הרווחה. המענה האמיתי למרבית המצוקות החברתיות הוא במדינת רווחה נדיבה ומיטיבה – מדינה חזקה במובן הטוב: מדינה שמבקשת לצמצם פערים, לקדם שוויון, לשרת את הפרט ואת הכלל ולספק לכולן את ההזדמנויות והמשאבים הנדרשים לשגשוג; מדינה ששמה בראש מעיניה את הבריאות, החינוך, הדיור והבטחון הסוציאלי – לכולם.

הדבק החברתי החדש הוא לא ביטחוני ולא צבאי, אלא אזרחי.

לשם כך נדרשת חברה אזרחית סולידרית. חברה שאזרחיה מוכנים להטות כתף ולוותר על פריווילגיות מובנות לטובת חוסן קולקטיבי וחלוקה צודקת. עמדת כוח היא לא סיבה לבושה אבל היא כן מטילה אחריות, שאותה עלינו לטפח כדי לייצר אמון מחודש בין כל חלקי החברה הישראלית: נשים וגברים, מזרחים ואשכנזים, יהודים וערבים, מרכז ופריפריה, דתיים וחילונים, להט"בים וסטרייטים, אנשים עם וללא מוגבלות, יוצאי כל המדינות והעדויות, מהגרי עבודה, פליטים ועוד.

פרופ' מני מאוטנר אוניברסיטת תל-אביב

ערב טוב הרצליה!

ברכות חמות ותודה גדולה
לעשרות אלפי הצועדים
לירושלים, נחיל אדם גדול

באורך של קילומטרים!

וברכות חמות, ותודה גדולה, גם לעשרות
האלפים שמלווים את הצועדים, ומספקים
להם אוכל ושתייה, עידוד ותמיכה, ועוד דברים
חשובים רבים אחרים!

מגיע להם שנמחא להם כפיים!

הימין מפיץ נגדנו שקרים גסים.

השקר מספר אחת של דוברי הימין הוא שאנחנו
איננו מקבלים את תוצאות הבחירות, שאנחנו
איננו מוכנים להשלים עם כך שלרשות הימין
עומדים בכנסת שישים וארבעה חברי כנסת, וזו
הסיבה לכך שאנחנו נוקטים בצעדי המחאה.
זהו שקר גס, וחשוב להבין למה.

הליכוד שלט במדינה במשך ארבעים ואחת
שנים מתוך ארבעים ושש השנים האחרונות,
וגם אם לא הסכמנו עם הרבה מהמדיניות של
ממשלות הליכוד השונות, מעולם לא יצאנו
לרחובות, מעולם לא נקטנו בצעדי מחאה.
מדוע אנחנו עושים זאת כעת? התשובה היא
שהמחלוקת הנוכחית עם הממשלה אינה
מחלוקת על מדיניות זו או אחרת של הממשלה,
מחלוקת שהיא פנימית למשטר הדמוקרטי-
ליברלי של המדינה. **המחלוקת כעת היא על
עצם המשך קיומו של המשטר הדמוקרטי-
ליברלי שלנו.**

באירופה, בין שתי מלחמות העולם, נמצאו
בחברה האזרחית גורמים שביקשו לנצל את
המשטר הדמוקרטי כדי להשתלט באמצעותו

על מוסדות המדינה, ואז לפעול מתוכם כדי
להפוך את המדינה למדינה לא-דמוקרטית
- מדינה פשיסטית או מדינה נאצית. גם
בעשורים האחרונים נמצאו באירופה מפלגות
ימין שביקשו לנצל את המשטר הדמוקרטי כדי
להשתלט על מוסדות המדינה, ואז להפוך את
משטר המדינה ללא-דמוקרטי. במקרים האלה
נקטו הממשלות באמצעים של "דמוקרטיה
מתגוננת": הן הגבילו את חופש ההתאגדות של
גורמי הימין, את חופש הביטוי שלהם, וגם את
חופש הפעולה שלהם.

דבר דומה קורה כעת בישראל, אבל בכיוון
ההפוך. בישראל הפעולה לביטול המשטר
הדמוקרטי-ליברלי אינה נעשית בחברה
האזרחית, אלא מתוך מוסדות המדינה. לפעולה
הזאת שני ראשים.

הראש האחד הוא המהלכים של יריב לוי
להשתלט על מערכת המשפט, ובכך להפוך
את ישראל למדינה דיקטטורית. המלומד
מונטסקייה אמר עוד ב-1748, שמצב שבו
אותה קבוצה של בני אדם שולטת גם ברשות
המבצעת, גם ברשות המחוקקת וגם ברשות
השופטת הוא מתכון ברור לעריצות.

הראש השני הוא הצעדים שהממשלה נוקטת
למימוש ההסכמים הקואליציוניים. כל חמש
המפלגות שהן שותפות הליכוד בקואליציה
שוללות באופן מוחלט את תרבות המערב;
שוללות באופן מוחלט את המשטר הדמוקרטי-
ליברלי, וחותרות ליצירת שלטון המבוסס על
ההלכה.

בישראל כיוון הפעולה הוא הפוך מזה
שבאירופה. בישראל, הפעולה לביטול
המשטר הדמוקרטי-ליברלי ננקטת מתוך

נלי דמוקרטיה אין אקדמיה

הרצליה

מוסדות המדינה, ולא המדינה היא שפועלת לשימור המשטר הדמוקרטי ליברלי. אנחנו, האזרחים, פועלים, בין השאר במסגרת המחאה של שבעת החודשים האחרונים, כדי להבטיח את המשך קיומו של המשטר הדמוקרטי-ליברלי של המדינה. במאבק הזה, הדוקטרינה העיקרית שעומדת לרשותנו, נשות ואנשי החברה האזרחית, נשות ואנשי המחאה, היא הדוקטרינה של אי-ציות אזרחי.

הימין מפיץ נגדנו שקרים נוספים: שהמחאה אלימה ושיש בה התפרעויות.

מדוע הם מפיצים את השקרים שהמחאה אלימה? תשובה: הם רוצים לעשות למחאה דה-לגיטימציה שתכשיר צעדים של אלימות מצד המשטרה נגד המוחים. השקרים של דוברי הימין הם רעים כשלעצמם. אבל הכוונה האמיתית שלהם היא להוציא את המוחים מהציבור הלגיטימי, כדי שניתן יהיה לנסות לדכא את המחאה באמצעים של אלימות משטרתית.

לא ניבהל מהשקרים האלה. נחשוף אותם ונוקיע את אלה הבוודים את השקרים ומפיצים אותם. נמשיך להפגין, ונמשיך לנקוט בצעדים של אי-ציות אזרחי. הנסיבות יוצאות הדופן, הנסיבות הבלתי שגרתיות שבהן אנחנו חיים, מצדיקות את אי הציות הזה.

תחי הדמוקרטיה הישראלית!

יחד נמשיך וננצח!

ועכשיו, כולנו לקפלן.

פרופ' טליה מירון-שץ הקריה האקדמית אונו

11

בפברואר
2023

שומרים על הבית המשותף.

שלום אחים ואחיות שלי, אני פרופסור טליה מירון-שץ, אישה, אמא, סבתא, טוניסאית. ועוד הרבה תוויות.

הדוקטורט שלי הוא בפסיכולוגיה ואני חוקרת קבלת החלטות. עשיתי פוסט דוקטורט בפרינסטון עם חתן פרס נובל דניאל כהנמן – אני יודעת שאנחנו מקבלים החלטות על סמך מעט מידע והרבה רגש. רגש מניע אותנו לפעולה.

ומי שרוצה לפרק את הדמוקרטיה מבין את זה.

מי שרוצה לפרק את הדמוקרטיה רוצה שנרגיש כאילו שהוא בעדנו. משקרים לנו כאילו ה"רפורמה" היא בעד עדות המזרח.

אומרים לנו – רוב השופטים בבית המשפט העליון אשכנזים. זו לא סיבה להחריב את בית המשפט העליון!

זו סיבה לתקן, לא להרוס. כי איפה נהיה בלי בית משפט עליון? איפה נהיה בלי כל חוקי היסוד, שוועדת חוקה חוק ומשפט פועלת בימים האלה כדי לבטל? נהיה בידיים של פוליטיקאים שחושבים שהמדינה שייכת להם. נהיה בידיים של אנשים שאם מתחשק להם להעביר חוק שאישה שהולכת ברחוב עם מכנסיים תיכנס לכלא לחצי שנה – הם יעשו את זה. ולא יהיה מי שיגן עלינו.

נהיה בידיים של אנשים שחושבים שאם מישהו הצביע עבורם, אז הם מעל החוק. ואם לא בא להם, אז הם ישנו את החוק.

אף אחד מאיתנו לא מעל החוק. אשכנזי,

טוניסאי, מרוקאי.

גם אני יכולה להתבכיין שאני קורבן של החוק. לפני שבועיים הייתי בקורס נהיגה מונעת. ישבתי שם הרבה שעות.

ואתם יודעים משהו? הגיע לי! סימסתי בנהיגה. זה לא בסדר! זה מסוכן ולא חוקי!

ישבנו בקורס הזה - צעירים, מבוגרים, נשים, גברים, חרדים, דתיים לאומיים, כיפות שקופות, חילונים, אשכנזים, מזרחיים, וכולנו היינו אחים.

היינו אחים כי ישבנו יחד, במטרה משותפת, ועם כבוד לחוק.

והערב - אתם אחים ואחיות שלי לא בגלל תווית כזו או אחרת.

אתם אחים ואחיות שלי מכוח המעשים והערכים שלנו.

אתם אחים ואחיות שלי, כי יצאתם כמוני בערב הזה להגן על הדמוקרטיה במקום להתחמם מול הטלוויזיה.

אתם אחים ואחיות שלי גם אם אתם לא טוניסאים. ואני אגיד לכם משהו על טוניסאים – אנשים שקטים, רגועים, שלא אוהבים לריב. שאומרים שיהיה בסדר ומוכנים תמיד להבליג.

בימים האלה – אסור לנו להתנהג כמו טוניסאים! אסור להיות בשקט, ואסור להבליג. לא יהיה בסדר!!!

פסקת ההתגברות וה"רפורמה" – הם שקר. זה לא תיקון אלא הרס – לפסקת ההתגברות והרפורמה יש מטרה אחת:

שהממשלה תוכל לעשות ולחוקק כל מה שבא לה.

נלי דמוקרטיה אין אקדמיה

ירושלים

אחים ואחיות שלי – תודה שיצאתם הערב לרחוב. תודה שאתם לא מתנהגים כמו טוניסאים. אתם לא שותקים. אתם לא מבליגים. אתם יוצאים לרחוב לצעוק ולהגן על הדמוקרטיה ששומרת על כולנו. תמשיכו כך!
יחד נצעק בקול גדול. דמוקרטיה!

כדי שלכם, ולי, לכולנו, לא יהיה בית משפט לפנות אליו כשהחוקים יהיו נגדנו.
נגד נשים. נגד להט"בים. נגד צעירים. נגד שמאלנים. נגד אנשי מרכז. נגד אנשי ימין שלא תומכים במדיניות המטורפת הזו. זה לא יעצור, כי לא יהיה מי שיעצור את זה.

מפחיד לדמיין את זה.

אל תיתנו לאף אחד לעבוד עליכם. זה רע לכולנו!!! זה רע גם למי שמצביעים בעד זה בהתלהבות.

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

הגירוש הגיע עד אלינו

פרופ' יעל השילוני דולב

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

בראיון המצמית עם מאיר רובין מנכ"ל פורום קהלת ("זמן אמת", כאן 11) הוא נאחז ב"גירוש" משפחתו – קודם כל מסיני ואז מגוש קטיף – ומציין אותו כסיבה לשנאת מוסדות המדינה. היא שהפכה אותו לליברטריאן, והובילה למסע הנקם שלו בכל מי שלא ראו בפינוי פשע שאין לו כפרה. בעיניים מתנחליות, למדינה מותר ליישב אזרחים בשטחים שאינם מוכרים כשטחיה, לא על-ידה ולא על-ידי החוק הבינלאומי. אבל לשיטתם – אסור לה לפעול הפוך, ולכפות על אלפים בודדים (ובתנאי שהם יהודים, כמובן) לעבור דירה בתוך מדינתם. זאת, למרות שהמעבר הכפוי הזה אינו כרוך באובדן אף אחת מזכויותיהם, או ביתם הלאומי, התרבותי והלשוני. אל למדינה לפנות אדם מביתו בקלות דעת – וטוב עשה בג"ץ כשדאג להגדיל את הפיצויים למפוני גוש קטיף. אך אסון ברמות תנ"כיות זה לא היה, הגם שהמתנחלים ידעו מראש שהם מתיישבים באדמה שאינה חלק ממדינתם.

"עקירות" מסוג זה, מיישוב ליישוב, נכפות על אזרחיות ואזרחים גם במקרים הרבה יותר פרוזאיים, למשל לצורך סלילת כבישים. אם כבר באים בטענות למדינה בנושא יחסה לדיוור תושביה, יש כמה וכמה עוולות חריפות בהרבה מפינוי כ-8,600 יהודים מגוש קטיף. למשל, פינוי אנשים מביתם לטובת בניית מגדלים שניבו הון עצום לטייקונים, או שלילת זכאות לדיוור ציבורי מאוכלוסיות מוחלשות שמתגוררות עשרות שנים בבתיים מטים ליפול. "עקירות" שכאלו הן מעשה אכזרי לא פחות מהפינוי מגוש קטיף, אך הן מלוות בפיצוי מועט (אם בכלל), וקורבנותיהן לא הצליחו להגיע לעמדות השפעה או לעניין את הציבור במצוקתם. פורום קהלת לא רק שאינו מתנגד לעקירות אלו, אלא תומך בנסיגת המדינה ממתן דיוור ציבורי לזקוקות לו.

אבל מה שמבעית ממש, הוא כיצד אותה קבוצה נקמנית שתובעת רגישות אין קץ ל"גירוש ולעקירה" שחוותה, היא ראש החץ בתנועת העקירה והגירוש של פלסטינים מבתיים ומאדמותיהם. לעתים זה מתבצע בעזרת הצבא והמדינה, כמו בקסבה של חברון או במסאפר יטה – משם מגורשים בימים אלה תושביהם המרודים של 12 כפרים עתיקים. לעתים, כמו בעין סמיה, מנהיגי המאחזים היהודיים מפעילים אלימות מחרידה כדי להניס את התושבים. ואז, כפי שנחשף בשבוע שעבר, המדינה מאפשרת למתנחלים לגור בשטח שפלסטינים גורשו ממנו. תושבי מזרח ירושלים שעוזבים את העיר לזמן מה מסתכנים בשלילת תושבות, כפי שאירע למעל 14,000 מזרח-ירושלמים מאז 1967. ביחד עם התושבות הם איבדו גם את ביטוח הבריאות, את פרנסתם ואפילו את הזכות להיכנס לירושלים. אז למה לא מדברים על טראומת הגירוש שלהם, או על פיצויים?

לב רחום רק ביחס ליהודים לעומת גסות לב ביחס לפלסטינים קשור גם לתיאבון האינסופי לגירוש הפלסטינים מאדמותיהם לא רק מעבר לקו הירוק. תהליכי ג'נטריפיקציה בערים המעורבות בישראל דוחקים יהודים עניים, אך בעיקר פלסטינים ישראלים, אל מחוץ לקהילות ולשכונות שלהם. הגירוש מיפו לכפר קאסם, שאמנם לא נכפה בעזרת הצבא, אלא בידי "כוחות השוק העלומים", אינו פחות קשה מהיציאה מימית. הג'נטריפיקציה כואבת ופוגעת לא פחות. אלא שכאבו של צד אחד נותר בעלטה, בעוד שלצד השני יש יחסי ציבור מעולים

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

ואהדה ציבורית שמאפשרת לו גם להתקרבת וגם לנטור ולהאשים את מפלגות המרכז, על אף שממשלות ימין החליטו על פינוי סיני וגוש קטיף. הצבעת נתניהו בעד ההתנתקות נשכחה כמובן.

תוכניות ההכרעה של סמוטריץ' והטרנספר של ליברמן מרחיקות אף יותר, ומקדמות בגלוי עקירה וגירוש של אזרחים ערבים בתוך הקו הירוק ושל נתינים פלסטינים ביו"ש. "עסקת המאה" של טראמפ ממליצה להעביר חלק מאזרחי ישראל הערבים למובלעות הרשות הפלסטינית. שיחות עם קולגות וחברים ערבים מלמדות כי פחד מגירוש חי ובווער בציבור של אזרחי ישראל הפלסטינים, בצורה שרק מעט מאיתנו היהודיות והיהודים מוכנים להטות לה און ולפתוח אליה את הלב. רבים אחרים חיים איתה בשלום, ואף בחדווה.

לכל אלה נוסף באחרונה גירוש מסוג חדש, שקשה יותר לזעוק את הכאב הנורא הכרוך בו, כי הוא מיד מסומן כפריבילגי. גירוש זה, בידי מהרסי המעטפת הדמוקרטית הבסיסית של מדינת ישראל, הוא גירושם של מי שאינם מוכנים לחיות במדינה אנטי-ליברלית ותיאוקרטית. זה אינו גירוש מדירה לדירה או מעיר לעיר במדינה קטנטונת: באחרונה עוזבים את המדינה יותר ויותר אנשים שבמשך שנים יכלו, ואף נדרשו, לעבור לחו"ל לצורך עיסוקיהם, אך התבוששו כי לא רצו לעזוב את הבית. כעת בסוף שנת הלימודים, הם אורזים את מיטלטליהם ומבטיחים כמו בבלדה לעזב קיבוץ, שעוד ישובו. וכמו בשיר, יש סיכוי שיהיה זה רק לביקור.

סטודנטים שלומדים בחו"ל מתלבטים ברצינות אם יהיה להם לאן לחזור, ומתארגנים להשתקעות בניכר. אקדמאים בודקים אפשרויות תעסוקתיות מעבר לים, והד-הנטרים "צדים" חוקרות וחוקרים מובילים מישראל. ה-OECD דיווח לאחרונה על מחסור חמור ברופאים בארץ, ואלה שירצו לעזוב יתקבלו בשמחה מעבר לים. החרדה מעתידה האנטי-דמוקרטי של המדינה מובילה משפחות למכור את בתיהן ולהוציא כסף מהמדינה; רבים קונים נכסים ביוון או בפורטוגל, ממש לא רק מאינטרס כלכלי אלא במחשבה על עתידם. קהילות של צעירים ישראלים קמות בימים אלה בברצלונה, בברלין וביוון, וגני הילדים שם מתמלאים בילדים לישראלים ליברלים שאיבדו תקווה. אני עצמי רדופה במחשבות על גורלי האפשרי כגולה, ויודעת שאני ממש לא המשוגעת היחידה המוטרתת מכך.

נהוג לדבר על בריחת המוחות, על ההייטקיסטיות והאקדמאים, מפרספקטיבה של הנזק למדינה ולכלכלה, חעם על כך שהם מבקשים לנטוש ספינה טובעת. אבל נטישה בפועל, או מחשבות על פרידה ממשפחה וחברים, כואבות כאב מר, לא פחות מכאב הנסיגה מנצרים ואולי הרבה יותר. לא מדובר בווריאציה על מעבר דירה שלא מרצון, או עקירה מאדמה שמיחסים לה סגולות קודש (מודה, זהו כאב שאני לא מבינה). מדובר בכאב משותף לכל הגולים בעולם, שכל מקום שאליו יגיעו לא יהיה ביתם. אבל גם הבית שבו נולדו, מרגיש להם כל כך מאיים חר, עד שהם בורחים או מגורשים ממנו.

מאיר רובין, הנה נקמתך הושלמה. אתה שהפכת את כאבך לזעם ושנאה קורבנית ולאש מכלה, מגרש עכשיו מביתם ומארצם לא רק פלסטינים, אלא גם יהודים שאתה מספר לעצמך באיזה אופן מעוות שאתה אוהב. הלוואי שתנועת הנגד שקמה לשלטון הנוכחי תצליח לעצור את המגמה האיומה הזו.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

דעה | כך איבדנו את תחושת השייכות לכלל ישראל ופתחנו באינתיפדת האזרחים הראשונה

ד"ר אבי שניידר

המכללה למנהל

מלחמות בעת הזאת אינן בהכרח מאופיינות בכוחות לוחמים השועטים זה לעבר זה. ברגע שחברה מתפצלת לתתי קבוצות־זהות מנוכרות, כמו בספרד ובלבנון, הנזק הוא בלתי הפיך. אלה שלוש התהליכים שהובילו את ישראל לנקודת הקיצון שבה היא נמצאת.

בחצי שנה האחרונה מרבים להשוות את התמורות המשפטיות בישראל לתהליך שעבר על הונגריה ופולין, שאיבדו את משטרן הדמוקרטי. בלי להפחית בערכה של השוואה, אני מבקש להציע השוואה נוספת, משלימה, לקבוצת מדינות אחרות: ספרד, אירלנד ובמידה רבה גם לבנון.

העיסוק בהפיכה המשפטית הוציא, הדגיש והעצים את השדים החברתיים בתוך החברה הישראלית, ואלה עתידים להשפיע על עתידנו פה, לא פחות מהסוגיה המשפטית

לפני שנים אחדות, התמזל מזלי לבקר בברצלונה בתאריך שבו התקיים משחק כדורגל בקאמפ נאו. ביושבי באחד מאצטדיוני הכדורגל המפורסמים בעולם, וצופה באחד משחקני הכדורגל המוכשרים בכל הזמנים, הסוציולוג שבי נייעור: בשלב שבו נכנסו נציג ממשלת ספרד ואחרים לתא הכבוד, נהם הקהל נהמה שבינה לבין כבוד לא היה הרבה מהמשותף. גם מי שספרדית אינה שגורה בפיו, היה יכול להבחין כי הקהל שר בכוונה־יתרה לעבר תא הכבוד את ההמנון הקטלוני. אפשר היה לחשוב שמדובר במשחק בין־לאומי נגד קבוצה זרה ולא במשחק ליגה רגיל פנים־ספרדי.

קטלוניה, שאליה שייכת ברצלונה, היא חבל ארץ ספרדי, שאינו רואה עצמו כחלק מהמדינה הספרדית ומחזיק בזהות מובחנת ונפרדת. יתרה מזאת, ב־2017 החליט הפרלמנט הקטלוני להיפרד מספרד לשלום, ולכונן מדינה עצמאית, במהלך שלא צלח והגדיל את הניכור הקטלוני כלפי ספרד. דוגמאות אחרות למדינות שבהן קיים ניתוק פנימי, על רקע של זהות קבוצתית נפרדת, הן אירלנד ולבנון. באירלנד ניטש יותר ממאה שנה סכסוף מדמם שבמסגרתו קבוצות איריות אינן רואות את עצמן כחלק מהממלכה המאוחדת; בלבנון שכנתנו מצפון, מתקיים זה יותר מיובל סכסוף עקוב מדם בין קבוצות חברתיות בעלות זהות שונה.

מדינת ישראל היא מדינה מורכבת חברתית — מספר וסוג הקבוצות החברתיות בה הוא גדול. עד היום התקיימה בישראל חלוקה לקבוצות על בסיס דת, אתניות, מעמד חברתי, רמת דתיות, מקום מגורים ועוד. ועדיין, חרף השונות הרבה — וכסוג של נס — הסטטוס־קוו החברתי שעבר בה כחוט השני הצליח לשמור את החברה הישראלית כישות אחת. אומנם, ישות שעולם לא היתה הומוגנית, אבל כזו שהצליחה לפעול יחד, כמסגרת אחת. סטטוס־קוו זה הולך ומתפרק. העיסוק בהפיכה המשפטית הוציא, הדגיש והעצים את השדים החברתיים בתוך החברה הישראלית, ואלה עתידים להשפיע על עתידנו פה, לא פחות מהסוגיה המשפטית.

תהליכים חברתיים אינם תהליכים חקיקתיים או משפטיים. אין להם קריאות ראשונות ושניות, לא מתקיימים סביבם דיונים בוועדות או הצבעות במליאה, אבל מי שעניו בראשו יכול

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

לזהותם. ישראל, כמו ספרד, הולכת ונפרדת לשתי קבוצות חברתיות, שמערכות ערכיהן שונות, שחבריהן מזדהים כל אחת עם מנהיגות אחרת, וכל אחת מהן מקדמת תפישות עולם אחרות.

כמה תהליכים שקרו בישראל סביב המהפכה המשפטית היוו אבני דרך משמעותיות, המלמדות על ההפרדה הזאת ההולכת ומתעצמת בין הקבוצות. ראשית, הפגנות התקיימו בישראל תמיד, אבל אלה התנהלו על רעיונות או אל מול פוליטיקאים. ההפגנה של מתנגדי ההפיכה בבני ברק לפני חודשים אחדים, ומנגד חסימות הכניסות לקיבוצים על ידי התומכים בהפיכה מלמדות על שינוי: המאבק כבר אינו (רק) מאבק של רעיונות ואידאולוגיות — הוא הפך להיות באופן ברור מאבק בין קבוצות. ביטוי עמוק לניכור זה בין הקבוצות, אפשר למצוא כמובן באמירות של פעיל הליכוד איציק זרקא, שהודיע שהוא גאה על מות יהודים בשואה.

שנית, הניכור והתרחקות בין הקבוצות החברתיות נושא גם קווים של אלימות פיזית. כך לדוגמה, מדי יום כמעט אנחנו שומעים על פגיעה אלימה במפגינים או בניסיון דריסה. זהו כבר ביטוי מלא למלחמת אזרחים (אך לא יחיד). יש לזכור: המלחמות בעת הזאת, כמו גם מלחמות האזרחים, אינן בהכרח מורכבות משני גייסות השועטים זה לעבר זה (כמו במלחמת האזרחים של ארה"ב), אלא נושאות אופי של אינתיפאדות - מופעי אלימות, בעוצמות משתנות, בין שתי קבוצות המנוכרות זו לזו הנמשכים לאורך זמן. אנחנו כבר שם: למניין המלחמות שלנו אנו יכולים להוסיף את אינתיפאדת האזרחים הראשונה של 2023.

ושלישית, על אף שיש שני ציבורים שלא מתגייסים לצבא - הערבים והחרדים - נדמה שעד היום היתה מערכת הביטחון פרה קדושה, שעליה שמרו כל הזרמים המרכזיים של החברה הישראלית. בשנים האחרונות, וביתר שאת בחצי השנה האחרונה, הפכה הסוגיה הביטחונית לקרדום לחפור בו במאבק בין הקבוצות: החל בהפגנות של פעילי ליכוד מול ביתה של משפחת פרקש השכולה, עבור בהתפרצות פעילים פוליטיים לנאומו של (אז) ראש הממשלה נפתלי בנט בטקס יום הזיכרון בהר הרצל, וגמור בפעולה של הפסקת התנדבות למילואים במחאה על פעולתה של הממשלה הנוכחית.

הפרה הקדושה נחתכה לסטייקים. הקונצנזוס היחיד של הזרמים המרכזיים בחברה הישראלית — מערכת הביטחון — איבד את מקומו הפך להיות כלי ניגוח בין הקבוצות. חוט השני שחיבר את הזרמים המרכזיים של הקבוצות בחברה הישראלית נקרע.

עניי הציבור נושאות למשכן הכנסת, ורבים מבקשים להבין את המתרחש בהפיכה המשפטית. אבל כנראה שהשינוי הלא פחות משמעותי מתרחש בלבם ובראשם של אנשים. אנשים אינם רואים עוד את זהותם כחלק מהחברה הישראלית בכללותה, אלא מזדהים עם תת-קבוצה המנוכרת לקבוצה האחרת.

איני יודע איזה מתווה יושג לקראת ההצבעות במליאת הכנסת ביחס לעילת הסבירות. מה שאני בטוח בו הוא, שאם מתווה זה לא יושג בהסכמה, תהליך הפיכתה של ישראל לקטלוגיה, אירלנד או אפילו לבנון יעבור את נקודת האל-חזור.

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

מחוללי הניסים

פרופ' עירד יבנה

הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

בהפגנה בצומת חורב בחיפה בערבו של יום הקריאה הראשונה לביטול עילת הסבירות, שמעת מפיגנה קוראת מאחורי: "זה כמו יום כיפור!". איזה דימוי חזק, חשבתי, בעוד שלושה חודשים מציינים חצי מאה לטראומה הכי קשה שעם ישראל חווה מאז קום המדינה, והנה אנו עומדים בפני שיא חדש, מאיים עוד יותר. כש נפנית לומר לה ש הסכנה מבפנים גדולה שבעתיים, התברר שזו נערה שהגיעה להפגנה עם אמה, והתלהבה מכך ש הרחוב ריק ממכוניות ומלא באנשים טובים הנוהגים בחביבות אלו לאלו. כמעט נפלתי על הדור הלא נכון.

אומרים שמדינת ישראל היא נס. גם הדימוי הזה חזק אבל לא מדויק. לידתה של המדינה לפני שבעים וחמש שנה הייתה ללא ספק נס – אחד הגדולים בהיסטוריה רוויית הניסים של העם היהודי – וכמו ברוב המקרים, אולי בכולם, מחוללי הנס היו בנות ובני אנוש, נחושים ואמיצים במיוחד. אלא שכמו המפץ הגדול אשר הוליד יקום ומלואו, כך הנס הגדול הזה הניב רבבות ניסים צנועים יותר, אך זוהרים ויקרים מאין כמותם, רובם ניסים יומיומיים שקל לפספס את הפלא שבהם אם מאבדים את הרגישות. והניסים האלה מתחוללים לאורכה ולרוחבה של הארץ שלנו, במטעים ובכרמים ובשדות החקלאיים, במעבדות המחקר באקדמיה ובתעשייה, בעסקים הקטנים ובחברות-ההזנק, בפלוגות השדה של צה"ל, בכיתות הלימוד בבתי הספר הצפופים מדי, בחדרי הניתוח בבתי החולים העמוסים מדי, בתאי הטייסים ובספינות השייטים וביחידות העילית של המודיעין, בארגוני היזמות החברתית והפילנתרופיה וגמילות החסדים, בעיירות ובכפרים ובמועצות ובערים, ובכל המפעל המשותף, המורכב והעדין והיפה ורב-העוצמה הזה, שאנו קוראים לו מדינת ישראל.

בימים שחלפו עד הקריאה השנייה והשלישית בכנסת, עלו אינספור מחוללי ניסים כאלה ירושלימה, נשים וגברים ומשפחות, בשלל גוונים, דעות ועדות, השתייכות חברתית ודתית – מי ברגל, ומי ברכב, מי באוטובוס ומי ברכבת – ומטרתם אחת: לעצור את המתקפה הזו של ממשלה חסרת מוסר, משחיתה ומושחתת, ממשלה צינית שאינה מאמינה בניסים מעשי ידי אדם או חוה, ממשלת תירוצים כושלת שאינה פועלת למען כלל האזרחים והאזרחים, ממשלה אשר בזה לחוק ולהשכלה ולחופש המחשבה, אשר חרתה על דיגלה מידור נשים ודיכוי מיעוטים, אשר שוד הקופה הציבורית נר לרגליה, אשר אין דבר בינה לבין מנהל תקין.

החוק עבר, אבל זה לא משנה! הממשלה הזו דינה לקרוס ולהתפזר, עוד שבוע, עוד חודש, עוד שנה. כי אין למרכיביה אידיאולוגיה משותפת זולת מיגור שלטון החוק, רק אינטרסים אישיים ומגזריים. כי היא איבדה את אמון רוב הציבור כבר מנאום ההסתה הראשון, מהתרגיל המצחיק הראשון, מהנאצות העילגות הראשונות אשר המטירה לכל עבר. כי הנס חזק ממנה, כי מחוללי הניסים נחושים ממנה, כי עם ישראל איתן, ואין לו ארץ אחרת.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

חרוטי

פרופ' משה יצחקי, מכללת אורנים

המרצדות בחשכה

בשניהם התרות בקנאות

להנעץ בבשרי

להחריב,

מחמשים את רוחי

בכפת ברזל

נשק יום הדין

חרוטי

אני רוצה ללמד

מחדש את כל נטיות

המלים הרכות

וללכת שוב חשוף,

יחף, מלטף ואוהב

לארץ חוף

חרוטי

אני רוצה ללכת יחף

שוב, כמו פעם

לארץ החוף

לתת לרוח

ולרסיסי המים

לעשות בי

שיר

לטוף

לנטות רך כקנה סוף

לנבט ולפרח

כנשיקה

מן השרש א.ה.ב.

לחבש ברכות מלים

קשות כתעוב וזעם,

זועפות פים, פועעות

כזכוכית, מלבנות

ככויה

בכורי התוף,

אבל צחוק הצבועים

בממשלת האפל

בעיניהם המרעבות

ד"ר טלי ריינר ברודצקי, La Salle University, פילדלפיה, ארה"ב

5
באוגוסט
2023

ערב טוב אשדוד!

**איזה כיף לראות את כל
לוחמי הד-מוק-רט-יה!**

אני כל כך שמחה להיות איתכם

כאן הערב.

אני נרגשת לשתף אתכם בהצלחה ענקית שלנו,
של המחאה:

**הצלחנו לייבש את מקור המימון העיקרי
של קהלת.**

אתמול המיליארדר ארתור דנצ'יק הודיע על
הפסקת המימון לארגון הקיצוני שהשתלט על
הממשלה!

שמי טלי ריינר ברודצקי, פרופסור לביולוגיה,
נולדתי וגדלתי ברחובות, שירתתי ביחידת מורן,
דור עשירי למשפחה ציונית שהגיעה לישראל
הרבה לפני שהיתה כאן מדינה.

אני נרגשת להיות כאן באשדוד!

בן זוגי גיא ברודצקי, גדל כאן ברובע י"א.

הוריו משה חזיה, עדיין גרים כאן - ואני בטוחה
שיצא לכם לראות אותם כאן בהפגנות, צעירים
בני 80 שמפגינים שבוע אחר שבוע.

משה חזיה, אני מעריצה את הנחישות שלכם
במאבק.

מעריצה את הנחישות של כל מי שנמצא כאן
ומפגין!

כבוד!

אני כאן כדאי לספר לכם שהמחאה עובדת!

המאבק העיקש של לוחמי הדמוקרטיה
בפילדלפיה, הצליח בענק!

לפני חודשים, בחורף הקר של פילדלפיה,
ישבתי במשרד באוניברסיטה וקראתי את
החדשות מישראל, היה קר בחוץ, אבל משהו
בער בי והבנתי שאני לא יכולה לשבת בשקט!
לא יכולה לשבת בשקט!

לא הבנתי איך רוצחים את הערכים שגדלנו
עליהם. איך המדינה היפה שלנו במסלול הרס
עצמי!

בושה!

אלפי ישראלים ויהודים ברחבי העולם הרגישו
כמוני.

חיפשנו מה הדרך הכי משמעותית שנוכל לעזור
למאבק מארצות הברית הרחוקה, ארצות
הברית שכרתה ברית של שותפות עם העם
בישראל.

פתאום הבנו שפילדלפיה היא לא סתם עוד
נקודה על המפה.

בפילדלפיה נמצא ה-מרכז הרעיוני והמימוני של
קהלת!

כן כן, קהלת. אותו גוף שניסח את חוקי
הדיקטטורה.

הלב שלו בפילדלפיה!

שני שכנים שלנו, יהודים אמריקאים,
מיליארדרים - ארתור דנצ'יק וג'פרי יאס,
מעל 15 שנה הם מזרימים עשרות מליוני
דולרים לקהלת וחשבו שיוכלו לשנות את
ישראל.

אבל הם לא לקחו בחשבון את הנחישות ואת
רוח הקרב הישראלית.

את לוחמי הדמוקרטיה!

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

אשדוד

ד-מוק-רט-יה

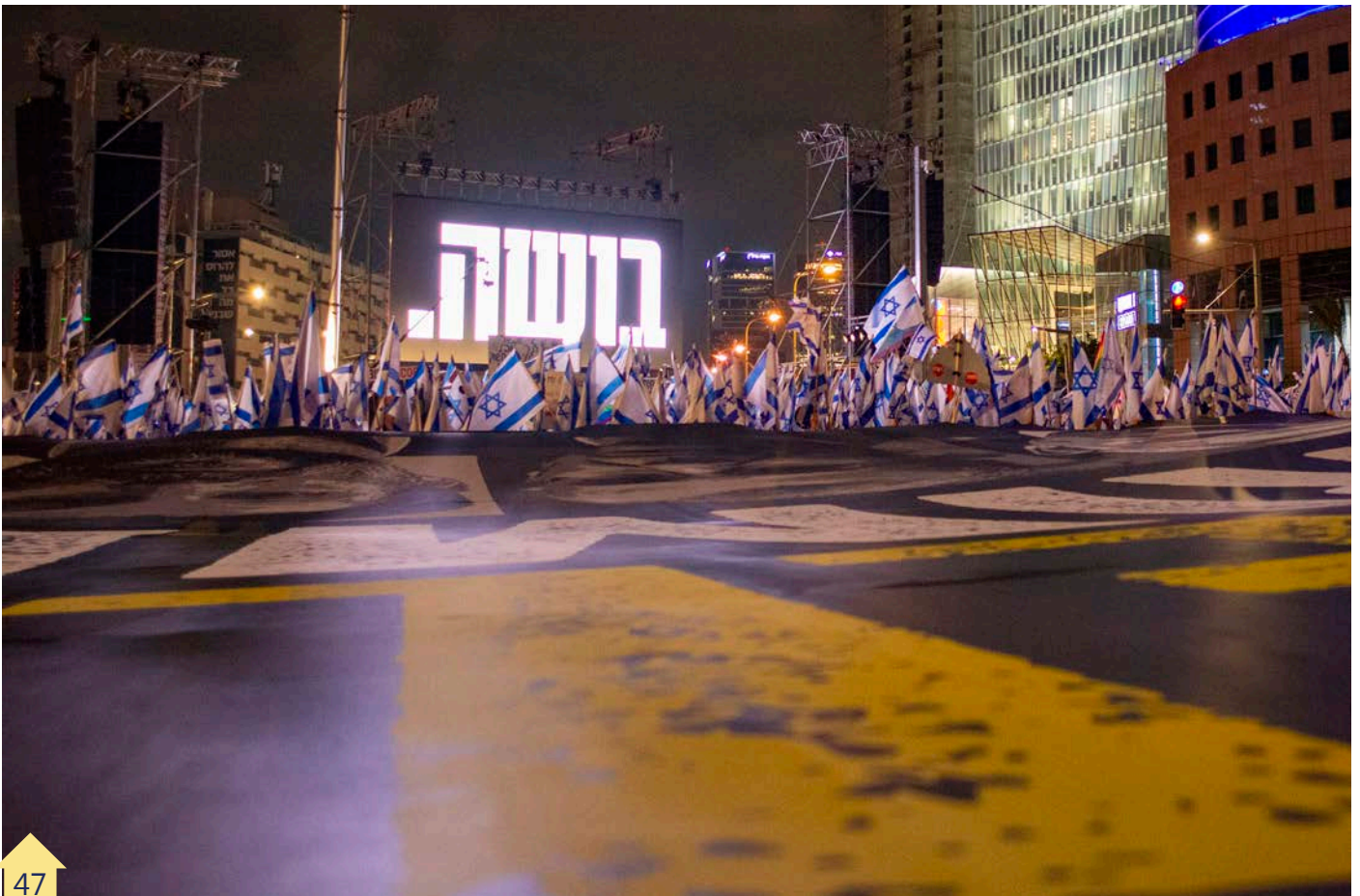
שנים, עיתונאים אמיצים בישראל ובעולם, עמותות כמו 'מחזקים' ו'שוברות קירות' חושפות את דרך הפעולה של קהלת ואת העומדים מאחוריה.

את האידיאולוגיה הקיצונית שדנצ'יק ויאס דוחפים בארצות הברית הם מנסים לדחוף גם כאן.

אבל הרעיונות שלהם לא מתאימים לפסיפס האנושי המדהים שיש לנו כאן, ואנחנו לא ניתן להם להרוס את המדינה היפה שלנו!

בושה!

לוחמי הדמוקרטיה בפילדלפיה, עבדו ימים כלילות בפעילות אינטנסיבית וממוקדת נגד ארתור דנצ'יק והתמיכה שלו בקהלת. שיתפנו אותו בהרס שהוא עושה בישראל! שיתפנו אותו בכל מה שהחברים שלו מקהלת הסתירו ממנו! גרמנו לו להבין את הנזק שהוא עושה! הסברנו לו מה זה עושה לעם ישראל! כל ישראל ערבים זה בזה! קראנו לו להפסיק את המימון כי קהלת קורעת את העם!

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

אשדוד

הצלחת המחאה בפילדלפיה היא ההצלחה של כולנו!

ודוגמה מדהימה לאיך פעילות מחאה דמוקרטית, לא-אלימה, שחודרת ללבם של אנשים ומצליחה להגיע להישגים משמעותיים.

ד-מוק-רט-יה

יחד איתי יש עוד אלפי ישראלים ויהודים ברחבי העולם שמרגישים בדיוק אותו הדבר.

ישראל היא ביתנו וצריך לשמור עליה יהודית, ליברלית ודמוקרטית!

אנחנו לא לבד!

באוסטרליה, ביפן, באירופה ובאמריקה.

אני גאה להיות חלק מתנועת אנקספטבל שיש לה 65 קהילות ברחבי העולם, שמפגינות שבוע אחר שבוע, בשביל לשמור על ישראל יהודית

ואתמול, הגיעה הבשורה להיכינו חודשים - דנצ'יק הודיע שהוא מפסיק לממן את קהלת! דנצ'יק הודיע שהוא מפסיק לממן את קהלת! הפסקת המימון היא קו פרשת המים שיגרוור אחריו אפקט דומינו:

בלי תקציב לקהלת - קהלת לא יוכלו להמשיך ולדחוף את האג'נדה הקיצונית שלהם, הפיכת ישראל למדינת יהודה משיחית וגזענית.

בלי תקציב לקהלת - הממשלה לא תדקלם יותר את ניירות העמדה של קהלת.

בלי תקציב לקהלת - הצעות החוק שמחלישות את החלשים ומחזקות את החזקים כבר לא ישלטו בבית המחוקקים הישראלי.

לא ניתן! לא ניתן!

נלי דמוקרטיה אין אקדמיה

אשדוד

ודמוקרטיה.

בשביל להיות הפנים היפות, הליברליות
והדמוקרטיות של ישראל.

בשביל לגייס את כל יהודי ושוחרי הדמוקרטיה
בעולם למאבק שלנו.

בשביל לעשות הסברה ישראלית אמיתית!

סגירת הברז לקהלת היא צעד משמעותי נוסף
לקראת עצירת ההפיכה,

ורק מראה לכולנו שככל שנתמיד במחאה
נצליח!

אנחנו רוצים להודות לכל מי שלקח חלק
במאבק הספציפי הזה

וגם כמובן לכל מי שלוקח חלק במאבק
לשמירת הדמוקרטיה בישראל.

כל הכבוד! כל הכבוד!

עד כה, בזכות המאבק האדיר שלכם הצלחנו
להשהות את רוב חוקי ההפיכה.

העבודה כמובן לא נגמרה ואנו נמשיך לפעול
כדי לשמור על המדינה שכולנו כל כך אוהבים!

לא נפסיק עד שכל החקיקה תיגנז!

**בשם הישראלים והיהודים בתפוצות -
אנחנו אחים ואחיות, אנחנו עם ישראל -
ואנחנו לא נוותר לעולם.**

עם אחד ביחד ננצח!

תודה.

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

באביב היא תשוב בחזרה?

פרופ' מאירה פוליאק

אוניברסיטת תל-אביב

בואו נודה קודם כל בפני עצמנו: בשונה מהאביב, במילותיו החלומיות של שארל אזנבור ("Au Printemps Tu Reviendras") ובתרגומו המפעים משנת 1968 של אבי קורן ("באביב את תשובי חזרה"), הציונות אספה עלים וקיפלה כותרת, אך באביב הזה היא כבר לא תשוב בחזרה. שמא לא היו דברים מעולם? יאמרו מי שיאמרו בינינו: לא לנרקיס הזה פיללנו בין כך ובין כך, וטוב שנבל. אך עדיין אני מבקשת להשתהות על הרגע הנוכחי, שהוא רגע הפרידה הפנימי, מבחינת לפחות, לא מהציונות המעשית על הישגיה ועוולותיה, ואף לא מהשיח החדש על הפוסט-ציונות, אלא מהחלום הציוני שהוטמע בי משחר ילדותי, אותה משאלת לב, לפחות, שאנו הישראלים הם תוצר התממשותה, והנה, קמנו בוקר אחד עם פרח קמל בידיים מיחעות, וגילינו, אף שידענו זאת בלבבנו פנימה זה זמן רב, שהמשאלה עצמה כבר איננה.

"אין ציונות על תנאי", שמענו לאחרונה מילים שאין שפלות מהן, מפיו של ראש ממשלה נבחר, עובר חוק ועשיר כקורח, שהשפע הכלכלי מובטח לו ולמשפחתו בכל מקום שתדרוך או תגלה אליו כף רגליהם, מפיו של זה אשר ממשלתו תולשת במו ידיה הגסות את עלי הכותרת, אחד לאחד, מאותה משאלה ציונית שהחזקנו ביד, זו שנותרה לה בדמיון הקיבוצי, כסוג של שיר, כמרקם זהות, וכאהבה שאינה תלויה בדבר.

הציונות פקעה. שעון היד המשומש והמוכר נעצר לפתע מלכת והתפרק לו. כך, המנגנון שעיצב את תחייתו הלאומית של העם היהודי "בארצו", מנגנון ותיק שכבר עלתה בו חלודה לאורך כמאה שנים, בעת הזאת דווקא, נעצר סופית מלכת והתפרק לו. הוא התפרק קודם כל משום שהכוחות שהיו במנגנון הזה להניע ולהפעים מהלך היסטורי שלם, צודק או לא צודק, מפואר או מר ונמהר, כבר אינם יכולים לעצב יותר לכאן או לכאן, והתרוקנו לחלוטין מתוכן. אך בואו גם נודה על האמת: לא בכדי זה קרה במשמרת של ראש הממשלה הראשון שנולד אחרי קום המדינה, גם אם לא במשמרת של ה"צבר" הראשון, שנרצח כידוע לפני דור. ועוד נוסף ונודה: זה יכול היה לקרות במשמרת של כל ראש ממשלה אחר. המהפכה המשטרית המתרגשת עלינו היא לא רק ביטוי לצרות האישיות והפוליטיות של בנימין נתניהו וחבריה ממשלתו, אלא היא ביטוי לקריסה רחבה ועמוקה של המפעל הציוני, משאלות הלב שקדמו לו ואלה שנבעו ממנו. המפעל הזה, שהטביע חותם על גורלם וחייהם של מיליונים, בין שרצו בו ובין שהתנגדו לו, כבר אינו יכול לייצר, בכוח או בפועל, שיח אזרחי משותף ל"מדינה היהודית" המזדקנת. האם ימצא מנגנון חדש? שעון חדש? ואם כן, איזו יד תענוד אותו?

"פתאום קם אדם בבוקר ומרגיש שהוא עם ומתחיל ללכת" מאמצת המחאה לליבה את שירו האלמותי של אמיר גלבוע משנת 1973 (אשר אף הוא מסתיים בהבטחת פריחה מחדשת: "ורואה כי חזר האביב/ כמו הוריקן שוב אילן מהשלכת"). אך למעשה, לעת הזאת ההפך הוא הנכון: בוקר אחד אנו קמים פתאום ומרגישים שאין אנו עוד עם ושהפסקנו ללכת. או, יאמרו מי שיאמרו בינינו: העם כפי שהכרנו או חשבנו שהכרנו הפסיק ללכת. מכינים קפה בוקר, פותחים את המקרר ומגלים בעיניים כלות כי טבוע על הציונות תאריך פג-תוקף, אף שחשבנו שתישאר שם לנצח, ירושה שופעת שנוכל שוב ושוב לדלות ממנה מזון מלכות של שייכות ואחוה. ולא היא, או כפי שנוהגים לאחרונה בעברית מדוברת: זהו, שלא. הציונות כאידיאולוגיה מכוונת ומלכדת,

בלי דחוקרטיה אין אקדמיה

לטוב ולרע, זו שעדיין חיכתה שם במזווה הזיכרון והדמיון, חדלה לפתע מלשדר לנו ביטחון של שובע. לבה חדל מלכת.

אלה מבינינו, כמוני, המתייצבים בהפגנות כמו שעון מכוון, אך בלב כבד ומרוקן, חשים היטב כי גם אם יימצא המנגנון החדש או הלב החדש בדמות חוקה או מתווה כזה או אחר שניתן יהיה בדוחק להסכים עליו, המשאלה וגם ההווייה הישראלית הציונית כפי שהכרנו אותה, לטוב ולרע, לא תחזור. או כפי שניסח זאת לאחרונה בעלי: "זה כבר לעולם לא יהיה אותו דבר, אין דרך חזרה". הוא התכוון לכך שהתודעה הישראלית של "שותפות הגורל", אותו ה"ביחד" המפורסם, שהחזיקו את העסק המקרטע עד עתה, כבר לא יהיו מעתה, ובמילים אחרות: כל עוד בלבב פנימה אין כבר "בית" ליהודים החיים כאן, לא בממשות ולא בדמיון. מעתה ואילך אלה מאיתנו שיישארו כאן, כמוני וכמוהו, יסתפקו במקרה הטוב בחוזה שכירות מתחדש על חדר, כזה שנותן קורת גג ומיטה בדירה משותפת של חברה אזרחית רופפת, ותו לא. במקרה הפחות טוב הם יחיו במעין שמורת טבע לציונים ופוסט ציונים מהזן הנכחד, שטח שהשלטון יאות להקצות להם בטובו ו"על תנאי".

בין השנים שבהן חוברו השירים שלעיל התייבש דבק הנגרים שהכרנו עם השכן המעצבן ממול, והישראלי הרועש המתיישב לצדנו בטיסה, משהו לא לגמרי מוגדר, שיצר, עם זאת, זהות ואחוזה חלקיים, ממשיים. כן, יהיו מי שיאמרו בינינו: ההתפוררות החלה מזמן, ב-1967 ועוד לפני כן. עדיין, לא פיגוע ולא מלחמה שיבואו עלינו חלילה וחס, אך גם לא זכייה בתחרות האירוויזון ולא פרס נובל למדענית ישראלית, יצליחו להחזיר ולו לרגע קט את דבק הדבש הניגר. בשנתה ה-75 של מדינת ישראל, הרומן המרגש הסתיים, והנישואים המנוכרים החלו, אין אפילו אפשרות לגירושים מאוחרים. אין חזרה לאחור ואין שיבה לאביב האהבה. על אף ההבטחה הקמאית של מחזוריות השנה, באביב הזה, של שנת תשפ"ג, ישראל כפי שהכרנו אותה כבר לא תשוב בחזרה, גם לא באביבים שיבואו. "הקרע בעם", בלשונו של הנשיא, הושלם. דף הנייר הקרוע לשניים שהחזיק איכשהו פה ושם בקצוות, נרצע לחלוטין, לא נותר סיב אחד רציף שמחבר או יכול לחבר, בין חלקיו ולא ניתן יהיה לשחזר את המרקם הראשוני שלו שנשחק והתמולל בין האצבעות, גם לא יימצא הדבק האלכימי או החוט הקסום שיצליח לאחות אותו מחדש. את הגוש המקומט נותר רק בצער שאין לו תחתית - להשליך לפח.

אך "די", כדברי הנשיא, עם הדיכאון. ככלות-הכל "אביב העמים" האירופי הוא זה שהוליד את הציונות, היא נצרפה בכור ההגדרה העצמית של עמים מדוכאים באירופה, בעיקר במזרח ובמרכזה (אטליה, גרמניה, הונגריה, פולין ועוד) שאף הם עוברים תהליכים של הזרה והיפרדות מכור השראתם. לאחר שביקשו להשתחרר מאימפריות מתנוונות, ולכונן ישות לאומית ותרבותית עצמאית, ברוח החופש שלא ידעו טרם, הם שבים כעת לוותר על החופש מרצון או מאדישות, בדרך כזו או אחרת. לא במקרה מוצא ראש הממשלה ניחומים בזרועותיהם, במסעות נהנתנות ואשליה עצמית דקדנטית. סיפורה של הציונות מהבחינה האירופית אכן היה סיפור הצלחה. בהיעדר ארץ מולדת ממשית או שפה לאומית רחבה, ייסדה לה הציונות "מחדש" ובאורח פלא, על כנפי הקולוניאליזם האירופי, ארץ ישנה-חדשה במונחי של הרצל, על אדמתו של עם אחר, ובדרך הגיעה להישג רוחני לא מבוטל בהחייאתה של השפה והתרבות העברית. העם הפלסטיני איחר להצטרף לאביב העמים, כמרבית עמי ערב, שניערו מעליהם את האימפריה העות'מאנית עת הובסה, בין כך ובין כך, במלחמת העולם הראשונה. ה"קידמה" משכה את כולם, בסופו של דבר, לביטוי לאומי כזה או אחר, אך הפלסטינים נתקלו ב"חומה ומגדל" תרתי משמע, באתוס שהלך תמיד צעד קדימה, ופיענח נכונה יותר, בתעוזה ובאכזריות, את משב הרוח ומצעד

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

ההיסטוריה. הקטר הציוני דהר קדימה, ייבש ביצות בצורה מוגזמת, כבש שטחים נוספים מיותרים, והנה, נעצר בשיא כוחו לכאורה, באמצע המסילה, והתפרק מעצמו.

ואולי אין זה דבר רע כל כך?

בסך הכל, מאז קום המדינה עברו שלושה דורות, בספירה המקראית העתיקה, המחזורית: סב, בן ונכד. אבות אכלו בוסר ושיני בנים אכן קהו, ומכאן ואילך, מחזור חדש? האם עלינו להתאבל על העלומים שפגו? מן הסתם נעבור תקופת אבל, ונכניס את הצער לפרופורציה. כדבריו של עמית יקר אחר: "אל תיקחי כל כך קשה, מאירה, את המצב, בעוד שישים שנה כבר לא תהיה דמוקרטיה באף מקום בעולם, גם לא בצרפת ולא באנגליה", ולזה עוד אוסיף את נקודת מבטה הגלובאלית של עמיתה יקרה ונערצת עליי שכתבה לי לאחרונה מהודו, שם היא מתנדבת באחד הרבעים הקשים של כלכותה בארגון שדואג לילדי עובדות מין: "אני לא שייכת יותר לישראליות ולשקרים שכולם מספרים לעצמם בשמה, וגם אין לי צורך יותר בחיק הלאומי. אני רק מנסה לעשות דברים טובים." זאת לאחר שנאשה לחלוטין מפעילות משפטית ענפה כנגד עוולות הכיבוש, והנה היא גם מצטטת לי את חברתה המומחית לאקלים, אשר סבורה אף היא, מסיבותיה שלה כמובן, כי אין מה להתרגש דווקא מפרק הסיום הזה כשעוד צפויים מסביב לפינה סיומות קולוסאליים. אך אשר לעצמי, לבי נחמץ, וקשה לי לוותר או להרפות מהעצב. בעיקר הוא נחמץ לא על בני דורי שזכו לטעום, כילידי שנות הששים המוקדמות, משהו מאותו הדבש הניגר, שהיה כה מתוק לחכנו. לבי נחמץ מהמחשבה על כל הצעירים שלא יזכו לבית, גם לא בלבב פנימה, "על אלה אני בוכייה".

בין שלל הנאומים המרגשים ששמענו בעשרת השבועות האחרונים, דבריו הכה-עצובים, עטורי הרגש והסבל של הסופר דוד גרוסמן (שגם פורסמו בעיתון הארץ) הולכים עמי כברת דרך בכל הפגנה. ואני שואלת את עצמי בעקבות דימויו החזקים: בין הזמן הצהוב של הכיבוש לזמן השחור של הדיקטטורה - מהו צבע הזמן של להתחיל להתחלה?

לאחרונה דמיינתי את הצבע הירוק כתשובה סמלית, אבל לאו דווקא בגלל האפקט המוכר והמרגיע שלו, וגם לא בגלל האביב הנהדר בתפארתו הארץ-ישראלית שחוגג סביבנו גם בהפגנות שדות החרציות והחרדל הצהובים של ילדותנו הפורצים למרחב במפתיע. השנה יותר מתמיד אלה רק מחדדים לי את תחושת השיטה שפרחה והשוחט ששחט, לנוכח המראות של חווארה השרופה, ניצולת הפוגרום (כן, אני יודעת, לא חסרות עוולות דומות ומרובות לפני, אך עדיין, זהו אירוע אחר, לדיראון עולם). הצבע הירוק עולה בעיני רוחי בהיזכרי בצירי צמח הצבר הנפלאים של עאסם אבו שקרה (1961-1990), אותם ראיתי לאחרונה בתערוכה המרגשת בה ביקרתי אך לפני כמה חודשים, לפני המפץ הגדול (רוח האדם, רוח המקום | אמני משפחת אבו שקרה בעין-חרוד, נסקרה גם בהארץ). אז עוד חייתי, לבושת או לשמחתי, את הוויית ה"ביחד" החלקית. כן, עדיין הייתי אדם אחר ממה שאני היום. הצברים של אבו שקרה אינם נטועים בקרקע על פי רוב, אלא תחומים בעצצים על אדן החלון או "תלושים" מעל סביבתם הטבעית באופן כזה או אחר, ומכאן שמראש זמנם קצוב, ושורשיהם אינם חופשיים לנוע באדמת הארץ. אלה הם לדידו, בראש ובראשונה, הצברים הפלסטינים, על שרידותם, על פגיעותם, על תחושת עקירתם. אלה שזכותם הטבעית על הארץ נוכסה על ידי ה"צברים" היהודים במעשה חתרני מכוון.

אני מוצאת לא מעט נחמה בהיזכרי בתערוכה הזאת גם משום ביקוריי את דודותיי בקיבוץ עין חרוד לפני עשורים, איחוד ומאוחד, שמשפחותיהן לא דיברו זו עם זו תקופה, ועדיין, עמק זרעאל תמיד נראה לי כגן עדן ירוק לעומת ירושלים של ילדותי. אנחנו היהודים ה"צברים", ילידי

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

הארץ, חיינו כאן טוב הרבה מאוד שנים, היו לנו ועוד יש לנו חיים טובים. ובמילותיה החדות של עמיתתי בהודו: "מגיע לנו לספוג. אנחנו משתפים פעולה עם העוולות כבר שנים. אנחנו חלק מהמדינה המעוולת הזו ולא משלמים מחיר אישי על כך". יש אמת בדבריה. אמנם ידענו צער ואובדן ושילמנו מחירים, אך בוודאי לא באותה המידה, ותמיד כיורשי הארץ ובעליה, ללא ספק, כמעמד מובחר. והנה הגיעה עת החשבון אולי, גם היא בקצב ובסמליות מקראיים, ברמה הנפשית לעת עתה: העוקר הפך לנעקר, גולה מ"ביתו". גם הוא, מעתה, נטוע במרחב הלימינלי. על אדן החלון, בעציץ, משקיף על האדמה, כמה לה, אך איננו נטוע בה יותר, גם לא בדמיון, גם לא במשאלה. זוהי קודם כל הגלות הפנימית עליה דיבר גרוסמן, אליה תצטרפנה גם עזיבות וגלויות פיזיות. ומה לגבי מאות אלפי הילדים הפלסטינים שגזלנו את עתידם? האם גם בזה מחכה לנו "מידה כנגד מידה"? אני מתקשה להמשיך ולשאת בעיני רוחי בהשלכות זרם המחשבה הקמאית על שכר ועונש, אף שאין מערכת צדק שאיננה מבוססת על הצמד הזה, ברמה כזו או אחרת. ובכל זאת, מה יהיה על דורות הרביעים והחמישים הישראלים במרחב הזה? האם נפיל עליהם את מודל השכר ועונש המקראי של החטא המצטבר? אלה הצעירים והדורות הבאים שנולדו וייוולדו כאן ללא עוול בכפם, ועליהם הלב דואב: "האף תספה צדיק עם רשע"? מה נצייר מחדש על הקנבס כאתוס קיומי עבור אלה? באיזה גוון תיווצר ההתחלה חדשה? הירוק של הצבר הפלסטיני-ישראלי החדש? הכחול של כדור הארץ ממרחק? השחור של התווה ובוהו של החושך על פני תהום? או שמא הלבן? דף הנייר הנקי שעליו יצטרכו להתנסח רעיונות חדשים על חברה אזרחית דמוקרטית. חברה שבאה חשבון עם עברה, עם חטאיה, ואולי מעל-הכל, מודה בהם בפני עצמה ובפני אחרים.

באחת ההפגנות הראשונות בהן עוד הונפו דגלי פלסטין פה ושם, שמעתי מפגינה משיבה למפגין שהתקומם: "מה זה משנה אם מניפים דגל ישראל או דגל פלסטין? דגל זה רק דגל. זה בסך-הכל דגל. מה זה משנה?" אמרה וצדקה בעיניי. לא בכדי נפקד מההפגנות הקול הערבי הפלסטיני הישראלי וגם דגל הזהות הערבית וההמנון שלו חסר. מה להם ולעוד שיח פנימי של הפטרון היהודי? אך דגלי הכחול-לבן שמונפים וההמנון שמושר בהפגנות אינם לצנינים בעיניי משום שאינני רואה בהם הצהרה לאומית של המוחים. רובם מבינים לדעתי את מה שאמרה המפגינה: שדגל הוא בסך-הכל דגל, ומטרתם בהנפתו היא לנכס, כפי שעשה אבו שקרה בציוריו, את הסמל, כמתריסים: "לא תיקחו לנו את הארץ, ולא את היהדות, הן גם שלנו", אבל זהו: שכבר לא. זוהי זעקת הארץ האהובה שכבר לא תשוב בחזרה.

ואולי יהיה לנו דגל חדש יום אחד, עליו יתנוסס סמל הצבר הירוק התלוש מעורבב בכחול, לבן, מגן דוד, שחור ואדום? מה זה משנה? זה לא משנה, ובלבד שהשיח החדש יהיה שיח ה"צברות" של שני עמים שחולקים רצועת ארץ בין הר לים, וחיים בה יום-יום סביר, מסוגו של ה"אדם הסביר", בלי דבש ניגר, אך בקבלה הדדית מרוחקת, מעוגנת בזכות שווה לצדק, ולא בחסד, זכות שווה ל"כבוד האדם וחירותו". אני מוכנה להסתפק במשאלה מעין זאת ללא השורות היפות על להיות עם חופשי בארצנו, אלא להיות אזרח חופשי במדינת הארץ הזאת על עמיה, אלה שהתרסקו כבר ואלה המתרסקים כעת ועוד יתרסקו, יחד עם "ריסוק מערכת המשפט". כי עלינו להודות: מערכת המשפט הזאת שירתה בעיקר אותנו, היהודים, כאדוני הארץ. את האנרגיות שהמשבר הזה יצר, כדרכו של מפץ גדול לשחרר אנרגיה הרסנית אך גם מיטיבה, אין להוליך אחורה כי כבר אין לאן ללכת, עדיף גם לא להביט אחורה יותר מדי אל ארץ סדום החרבה. יש לשאת עיניים קדימה למקום חדש ושונה, מקום שלא היינו בו עדיין, לא במציאות ולא בדמיון, מקום שלא דרכה בו כף רגלנו עדיין בארץ הזאת, גם לא כמשאלת לב.

פרופ' אורנה קופרמן האוניברסיטה העברית

17
ביוני
2023

בבחירות האחרונות ישבתי
כמשקיפה בקלפי 557 בשכונת
מאה שערים.

כולם חוץ ממני ומחברת ועדה
נוספת היו מטעם מפלגות שכעת בקואליציה.

היה לנו יום גיבוש. היה כיף.

בשעות הרדומות שיחקנו כל מיני משחקים של
טיולים שנתיים.

הנציגים של אגודת ישראל היממו אותי
בבקיאות שלהם בשירים של הכבש ה-16 וחוה
אלברשטיין, ואני היממתי אותם בבקיאות שלי
במזמורי תהילים ושירים של ישי ריבו.

הנציג של הליכוד, מסתבר, למד כמה מחזורים
מעליי בבית הספר התיכון שלי בחולון. עברנו
על כל המורים.

הנציגה של ש"ס הגניבה לי מהרוגלכים (ש"ס
תמיד הכי דואגים לנציגים שלהם), והנציג של
עצמה יהודית הסביר לי שלא חייבים להסכים
על הכל.

**חזרתי הביתה אופטימית. לא מהתוצאות,
אבל מעתידנו.**

היום יותר קשה להיות אופטימים. מדינת
ישראל חולה מאוד, ורצף אירועים הזוי מטלטל
את שגרת חיינו. הנה רשימה של מעט
תסמינים ואירועים. יש לי שתי מטרות ברשימה
הזו.

מטרה ראשונה — שכנוע עצמי. אם אנחנו פה,
אז אולי זה מיותר, אבל המחאה קשה, ארוכה
וכרוכה בהקרבות, אז לא יזיק להיזכר.

מטרה שניה, אולי יותר חשובה — אני רואה
בנאום הזה הזדמנות חד פעמית לפנות לכל

השוטרים והמג"בניקים ששומרים עלינו פה. גם
אתם הסמויים שם — אנחנו כבר יודעים לזהות
אתכם. כוחות יקרים, ראשית כל — סליחה!
אנחנו גורמים לכם לעבוד באינטנסיביות
עצומה, וקראתי שגם לא מתגמלים אתכם
כראוי על המאמץ הגדול הזה. אתם איתנו
במחאה הזו כבר חצי שנה, בקור ובחום, ללא
אטמי אזניים, בתנאים קשים מאד. חלקכם
מנסה להיות נחמד, חלקכם לא ממש, חלקכם
ממש לא. אנא, הקשיבו גם - מדוע אנחנו
נאלצים להפגין ככה.

1. בראשות הממשלה עומד אדם שמואשם
בפלילים ומתנהל נגדו משפט. הייתם
קונים ממנו רכב משומש? אתם בטוחים
שהחלטות שלו, למשל ביחס לתעסוקה
המבצעית של הילדים החיילים שלכם,
מונעות מעיקר מטובת המדינה?

2. בואו נבחן אירוע אחד מתוך הרצף המטורף
שהפך להיות שגרת חיינו: הממשלה ניסתה
להריץ עבריין לראשות לשכת עורכי הדין.
אחד שהתפלח במחסום כניסה לארץ.
אשכרה נדבק לבת הזוג שלו כשעברה
בביקורת דרכונים - ראש לשכת עורכי
הדין בישראל! חמור מכך, כשהממשלה
לא הצליחה להביא למינויו, היא התחילה
לפעול לפירוק לשכת עורכי הדין. נראה
לכם?

3. המשטרה הופכת לנגד עינינו למיליציה של
שר גזען שהורשע בפעילות טרור. אז פלא
שפוגרומים איומים בשטחים זוכים לגיבוש?
פלא שהיתה פעולת תג מחיר שלשום באבו
גוש? לעומת זאת, מפגינים לא אלימים
למען הדמוקרטיה סובלים מאלימות

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

ירושלים

לעכשיו אנחנו מתקרבים אליה בצעדי ענק. וגילינו עוד משהו בחודשים האלה — גילינו שאפשר לסמוך על החברים מהקלפי. לא על כולם, והדרך עוד ארוכה, אבל יש סיבה שעברייני לא נבחר לראשות לשכת עורכי הדין, יש סיבה שבכל זאת רעדה היד לחמישה צדיקים מהקואליציה בבחירות החשאיות לנציגי הכנסת בוועדה לבחירת שופטים, ויש סיבה שאנחנו לא רואים כאן הפגנות המוניות שתומכות בהפיכה המשטרית. כשהמצב ממש רע, והכוונות ממש זדוניות, אי אפשר להסתיר את זה.

ולכל מה שגילינו, יש מסקנה אחת: המחאה שלנו חייבת להמשיך. היא צריכה להתעצם, כי לחוטפים שלנו אין אלוהים - גם את זה גילינו, וכי אי אפשר לצפות מהיועצת המשפטית לממשלה ומשופטי בג"ץ לעשות עבורנו את כל העבודה. אבל נראה שאנחנו כבר חזק באירוע, ויש על מי לסמוך.

**תודה רבה לכל הרבבות שמתמידים,
ותודה רבה לכל השוטרים שנמנעים
מאלימות! אנא שימרו על המשטרה
מבפנים. אנחנו צריכים אתכם איתנו
במאבק הזה.**

לא חוקית, מטופלים באמצעים לא מידתיים ומוכים בניידות, וניצב רב זכויות במשטרה מודח מתפקידו על רקע פוליטי. שוטרים יקרים, אני בטוחה שיש ביניכם רבים שמוטרדים מהמצב הזה. אולי תעשו עם זה משהו? ממש כדאי שבמקום ההפגנות האלה, המשטרה תקצה משאבים למגזר הערבי למשל - יש לנו כבר 120 נרצחים במגזר מאז הקמת הממשלה.

ועוד לא אמרתי כלום על התקציב שהעבירה הממשלה, שמעיד על כוונה ברורה לתעדף משיחיות ופשיזם.

על 141 חוקי הפיכה מצמררים שעומדים בתור לחקיקה.

על ביטול עילת הסבירות, שיפגע אנושות במערכת המשפט ובדמוקרטיה הישראלית.

על הביטחון, האקדמיה, יחסינו עם ארצות הברית ואירופה, זכויות נשים ולהט"בים, פורום קהלת וערוץ 14.

איך שלא ננסה להפוך את זה, ישראל במסלול התרסקות -- הכתובת לגמרי על הקיר!

ועם כל זה, קרה כאן בחודשים האחרונים דבר מופלא. ההתייצבות של חלק גדול ומשמעותי מהעם במחאה היא תופעה חסרת תקדים ומרוממת נפש. זיהינו שמדינת ישראל נחטפה על ידי קיצונים אינטרסנטיים, עצרנו את plan a של החוטפים, על הדרך גילינו שיש לנו הרבה מה להפסיד אם נברח מכאן, והעלינו לסדר היום דברים כמו זכויות נשים, או חוקה, או הכיבוש — הקורס המזורז בדמוקרטיה שקיבלנו כולנו עוד יישא פירות. אבל כדי שזה יקרה, צריך בשלב ראשון למנוע את ההתרסקות, ונכון

ד"ר אדם הישראלי סמינר הקיבוצים

4

בפברואר
2023

ערב טוב ושבוע טוב לכולם,

זהו גם ערב קשה. אתמול היינו עדים להקצנה בתגובה של המשטרה כלפי הפגנות

לגיטימיות וחוקיות. זה מזכיר לכולנו למה אנחנו כאן – להגן על שלטון החוק. להגן על המגבלות שיש לשים על השלטון, כל שלטון.

אני לוקח חלק במחאה נגד ההפיכה המשטרית מאז שהחלה - בהפגנת המטריות בכיכר הבימה כבר לפני כמעט חצי שנה. מאז כולנו בשבתות ובימי השיבוש ברחוב. באים עם הילדים, ההורים, השכנים, החברים. זוהי מחאה מוצדקת מאין כמוה. מחאה נגד הכוונות של הממשלה החדשה. ממשלה, שבהתקף אמוק ובתאוות בצע חסרת תקדים החלה בנסיונות לשנות את כללי המשחק. האנשים הקיצוניים ביותר בכנסת מופקדים על התחומים הרגישים ביותר! ביטחון פנים, אוצר, משפטים והרשימה ארוכה.

אבל את זה אתם כבר יודעים. הערב אני רוצה לספר לכם על מה שעוד קורה במקביל למחאה. תהליך שהוא הצד שמבחינתי משלים את המחאה.

כבר זמן רב שאני לוקח חלק ביוזמות רבות של אנשי חינוך ואזרחים שכל מטרתן הוא מפגש אנושי, אישי, של אנשים מקבוצות שונות בחברה שלנו. למה אנשי חינוך? ראשית, כי מחנכים חשים אחריות לתיקון החברה ולעתיד שלה. אבל לא רק. זה קורה גם כי מערכת החינוך היא אחד הגורמים למשבר הנוראי שאנחנו נמצאים בו. מערכת החינוך שלנו מפוצלת לארבעה זרמים – ממלכתי, דתי, חרדי וערבי. הילדים והילדות בכל זרם כזה

מתחנכים לתפיסת עולם שונה לגמרי ביחס לשאלה: איזו מדינה צריכה להיות כאן? מהם ערכי היסוד שלה? לאורך השנים הרוב המוצק שהיה לתלמידי הזרם הממלכתי קטן ואנו בדרך לארבעה זרמים דומים בגודלם.

במפגשים האלה יש הזדמנות לברר את המחלוקות העמוקות שיש בינינו. ויש. ישנם נרטיבים סותרים. ישנן טראומות קולקטיביות. ישנו עלבון עמוק. כל קבוצה מרגישה במיעוט וחשה שהמדינה בגדה בה לפחות פעם אחת במהלך 75 השנים האחרונות.

לא ניכנס לפרטים, אבל המסקנה שלי מהשיחות הללו דווקא ברורה: חלק מכריע מהישראלים יכולים לשוחח. רוצים לשוחח. למצוא את המשותף. חלק מכריע יכול לחתום היום על מגילת העצמאות מחדש. בלי תיקונים. חלק מכריע לא רוצה לוותר לא על העיקרון של מדינה יהודית ולא על זה של מדינה דמוקרטית.

ואלו החדשות הטובות: המאבק שאנו נמצאים בעיצומו איננו מאבק בין חצי עם לבין החצי השני. אין כאן חצי עם שוחר דמוקרטיה חופשית וחצי עם המבקש דיקטטורה לאומנית. זה לא כך. כל מי שפוגש במשפחתו או בעבודה שלו אנשים ממגזרים אחרים יכול להעיד על כך.

אז מה בכל זאת קרה? מי כאן נגד מי?

אם תסתכלו על הרכב הכנסת שלנו ותשאלו את עצמכם – מה השתנה פתאום? תבחינו בקבוצה קטנה שצמחה באופן לא פרופורציונלי לייצוג שלה באוכלוסייה. אני מתכוון למפלגת הציונות הדתית. את המנהיגים שלה אתם מכירים - בצלאל סמטור'ץ, איתמר בן גביר ואבי מעוז. על יתר האנשים חפשו

ששותף לה רוב בציבור: ברית של מתונים. של אנשים מהמרכז הפוליטי, מהשמאל הציוני, מהימין המתון וגם מהמוני ערבים וחרדים שמעוניינים להשתלב בחיים בישראל.

יש לציבור הזה רוב עצום בישראל וחובה על כולנו לדאוג שההתעוררות האזרחית תביא לחיזוק הברית הזו. אסור לנו לשתף פעולה עם נסיונות הפילוג הבלתי פוסקים מצד פוליטיקאים.

תודה לכל אחד ואחת מכם שהגעתם

אנחנו השינוי!

בגוגל, את רובם לא הכרנו כלל עד לפני כמה חודשים.

צריך להודות ביושר – אזרחים רבים, גם כאלה שאינם חלק מהציבור הדתי - בחרו בה. רבים מהם קיוו לשפר את תחושת הביטחון בנגב, בגליל ובערים המעורבות. להילחם בפשיעה החקלאית שלא מטופלת כבר עשרים שנה ועוד. אך בפועל כולנו משלמים כעת את המחיר הנורא:

חרד"ליות משיחית;

עליונות יהודית;

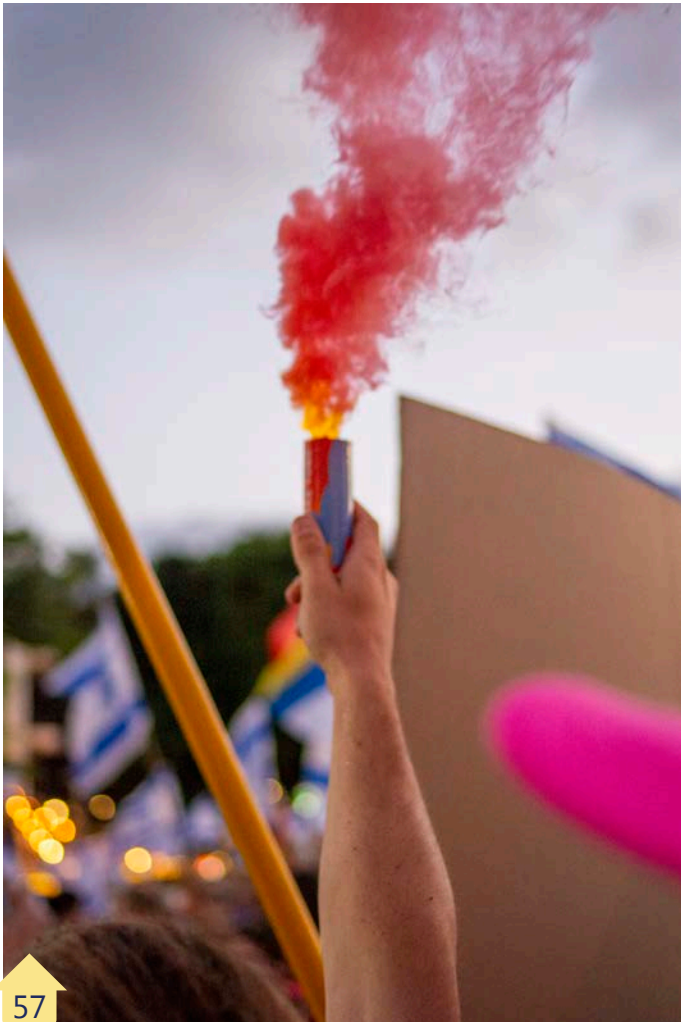
אידיאולוגיה שמרנית של פורום קהלת;

איום על עקרונות השוויון ביחס ללהט"בים, לזכויות נשים, לאזרחים ערבים, לשמאלנים – לכולם!

רפורמה משפטית שמסיתה נגד שומרי הסף את המחיר הזה אנחנו כולנו משלמים היום! אז הנה המסקנה שלי: בצד אחד של המאבק הנוכחי ניצב רוב ברור בעם, שלאורך השנים ידע להתכנס – עם פשרות מכל הצדדים – סביב חזון מגילת העצמאות. רוב ברור שרוצה את ישראל בין המדינות המפותחות בעולם. רוב ברור שרוצה יהדות פתוחה ואוהבת ולא סגורה ונוקמת.

ומולנו ניצבת קבוצה קטנה שמעולם לא האמינה בחזון הזה ובערכים הללו. הקבוצה הזו הלכה והקצינה מאוד. וכעת, בשל אילוצים פוליטיים של ראש הממשלה, קיבלה שליטה לא פרופורציונלית על תפקידי מפתח בכנסת ובממשלה ועל תקציבי עתק.

המשימה שלנו היא לכונן כאן ברית ברורה

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

היום שבו תנצל ישראל

אסנת דור, המכללה האקדמית עמק יזרעאל

ביום שבו תנצל ישראל

ימלאו הרחובות שוב בהמוני אנשים.

אלא שהפעם

חנוקים מאשר

הם ירקדו הורה במעגלי ענק.

הפעם

המעגל יהיה של כלם.

ידיים יפתחו שוב ושוב,

מעגלים רעבים לעוד כפות ידיים

ירחבו.

שוב הורה.

ההיא עם ה"הי".

הם יתרגשו כמו אז

ולא יהיו להם מלים.

אולי גם הם יזכרו את היום הזה

כיום המאשר בחייהם.

ביום שבו תנצל ישראל,

המוני לוחמי החפ"ש

לא יצטרכו לומר דבר.

הם ידעו שיהיה קשה.

הרבה עבודה לפנייהם.

גם לתקן נחוץ,

אבל ההורה

ששוב תמלא את הרחובות

תזכיר לכלנו שיהיה פה טוב.

בלי דמוקרטיה אין אקדמיה

אחרית דבר

לא תם ולא נשלם ובטח לא מושלם. בימים כתיקונם לא היינו חולמים להוציא חוברת במהירות כזו. כל נאום היה עובר עריכה קפדנית, שעות היינו שוקדים על בחירת הצילומים וימים היו עוברים בדיונים על הקשר בין מבנה החוברת למסר שלה. אלו לא ימים רגילים. אצנו להוציא את המכלול אליכם בלי לדקדק בכל קוצו של יוד. רצינו להעביר את הרוח הנפלאה של כל כך הרבה אנשים שהדמוקרטיה בנפשם. לכן במקום עיצוב מושלם אתם מקבלים מציאות מחוספסת. חלק מהשגיאות במקור וחלק עלינו, זו המחאה הזו הדרך.

חברי המערכת:

איתי אטר, אוניברסיטת תל-אביב
 נורית גרונאו, האוניברסיטה הפתוחה
 עמיחי ורדי, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 עדי חן, הטכניון
 קרינה יניב, מכון ויצמן
 דורון כהן, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 נועה לביא, האקדמית תל-אביב יפו
 נילי מור, האוניברסיטה העברית
 לילך עמירב, הטכניון
 עופר פירסטנברג, מכון ויצמן
 יועד צור, הטכניון
 אלון קורנגרין, אוניברסיטת בר-אילן
 צמרת ריקון, מכללת אורנים
 יאיר שגיא, אוניברסיטת חיפה

עורך: אלון קורנגרין

עורכת עברית: טליה דיסקין

עריכה גרפית: רונית כהן-ספר

צילום: אלון קורנגרין, רונית כהן-ספר, איילה כנען וציבור המפגינים.

**בלי דמוקרטיה
אין אקדמיה**

